

Buletini
informativ
i ABGJ-së
III

AGE
Informative
Bulletin
III

Informativni
Bilten
ARP-a
III

Përmbajtje:

1. Politikat e arritjes së barazisë gjinore, Viti i mundësive të barabarta në Administratën Publike
2. Zgjedhjet 2007 dhe Aplikim i Kuotës për Përfaqësim Gjinor
3. Raporti i Progresit - *Të drejtat ekonomike dhe sociale*
4. Grupet e Punës , Hartimi i Programit të Kosovës për Barazi Gjinore
5. Dispozita Ligjore 40%
6. ABCJ dhe Konventa Për Eliminimin e të Gjitha Formave të Dsikriminimit ndaj Gruas -CEDAW
7. Komentimi i Projekt Ligjit për Sigurimin Pensional dhe Invalidor
8. Zyrtaret Komunale për Barazi Gjinore /Strategjitë Komunale/ Aktivitetet
9. Partneriteti me Organizatat ndërkombëtare dhe OJQ-të vendore
10. Dokumentari“ Lyp Hise ... Gjej Sherr”
11. Portret - Shqipe Zogiani - *Femra dhe sporti në Kosovë*

Table of Content:

1. Policies of achieving gender equality; the year of equal opportunities in Public Administration
2. Elections in 2007 and the application of the gender representation quota
3. Progress Report – *Social and Economic Rights*
4. Working Groups; Drafting of the Kosovo Program on Gender Equality
5. Legal Provision, the 40%
6. GEA and the Convent on Elimination of all Forms of Discrimination against Women - CEDAW
7. Comments to the Draft Law on Pension and Invalid Insurance
8. Municipal Officers on Gender Equality/Municipal Strategies/Activities
9. Partnership with International Organisations and local NGO's
10. Documentary “Lyp Hise ... Gjej Sherr” (Ask for a share...find trouble”)
11. Portrait - Shqipe Zogiani – *Women and sports in Kosovo*

Sadržaj:

1. Politike ostvarivanja ravnopravnosti polova, Godina jednakih mogućnosti u Javnoj administraciji
2. Izbori 2007 i Primena kuote za predstavljanje polova
3. Izveštja o progresu – *Ekonomska i socijalna prava*
4. Radne grupe , Izrada Kosovskog programa za ravnopravnost polova
5. Zakonska odredbe 40%
6. ARP i Konvencija o eliminisanju svih oblika diskriminacije prema ženama -CEDAW
7. Komentarisanje Nacrta Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.
8. Opštinske službenice za ravnopravnost poova /Opštinske strategije/ Aktivnosti
9. Partnerstvo sa međunarodnim organizacijama i domaćim NVO-ima
10. Dokumentarac“ Lyp Hise ... Gjej Sherr”
11. Portret - Shqipe Zogiani – *Žena i sport na Kosovu*

Hyrje

I Mandati i Agjencisë për Barazi Gjinore

Zyra për Barazi Gjinore (ZBGJ) është themeluar në bazë të rregullores së UNMIK-ut 2004/18, e cila me një mandat gjithëpërfshirës zbaton dhe monitoron implementimin e Ligjit për Barazi Gjinore, në mënyrë që të inkurajoj arritjen e barazisë gjinore në Kosovë. Me datë 1 Shtator 2006 me vendimin e Qeverisë Zyra transformohet në Agjenci për Barazi Gjinore, i cili funksionon krahas mekanizmave për promovimin e barazisë gjinore si : Zyra për Qeverisje të Mirë, Këshilli Ndërmintor për Barazi Gjinore –Zyrtaret për Barazi Gjinore në Ministri dhe Komuna si dhe Njësia për Barazi Gjinore pranë Institucionit të Ombudspersonit. Po ashtu Agjencia për Barazi Gjinore bashkëpunon me sektorët për Barazi Gjinore në kuadër të SHPK-së dhe TMK-së.

II. Politikat e arritjes se barazisë gjinore, Viti i mundësive të barabarta në Administratën Publike

Konferenca: REFORMA E ADMINISTRATËS PUBLIKE NË KOSOVË - 23 tetor 2007

Shqipe Krasniqi
U.D. Kryeshefe Ekzekutive Agjencia për Barazi Gjinore

Ligji për Barazi Gjinore është një nga iniciativat kryesore ligjvënese që tregojnë për vullnetin politik, për arritjen e barazisë gjinore dhe përmirësimin e pozitës së grave në Kosovë. Qeveria e

Introduction

I Mandate of the Gender Equality Agency

Gender Equality Office (GEO) was established with UNMIK Regulation No. 2004/18, with a comprehensive mandate to implement and monitor the implementation of the Gender Equality Law in order to encourage the achievement of gender equality in Kosovo. On 1 September 2006, with a Government Decision, the Office was elevated into the Gender Equality Agency, a mechanism functioning for the promotion of gender equality such as: Office of Good Government, Gender Equality Inter-Ministerial Council, Officers on Gender Equality in municipalities and line ministries as well as the Ombudsman's Gender Equality Unit. Also, the Gender Equality Agency cooperates with sectors of gender equality within KPS and KPC.

II. Policies of achieving gender equality; the Year of equal opportunity in Public Administration

Conference: PUBLIC ADMINISTRATION REFORM IN KOSOVO – 23 October 2007

Shqipe Krasniqi
Acting Chief Executive, Gender Equality Agency

Gender Equality Law is one of the main legislation initiatives showing the political will for the improvement of position of women and achievement of gender equality in Kosovo. Government of Kosovo is committed to draft policies and programs based on principles of establishing equal opportunities for men and women.

This is the only way to enable a wider inclusion of women in professional spheres by ensuring their active participation and not to remain the followers of social changes. Government of Kosovo is committed to achieve gender equality as a precondition of building democratic institution, where participation of women and men of Kosovo is the only path towards a sustainable social, economic and cultural development. Integration of gender perspective in public policies is not an

Uvod

I Mandati i Agencije za ravnopravnost polova

Kancelarija za ravnopravnost polova (KRP) osnivana je na osnovu Pravilnika UNMIK-a 2004/18, koja sa sveubahvatnim mandatom sprovodi i nadgleda implementaciju Zakona o ravnopravnosti polova, sa ciljem da podstakne ostvarivanje ravnopravnosti polova na Kosovu. Odlukom Vlade od 1 septembra 2006 godine Kancelarija je transformisana u Agenciju za ravnopravnost polova, koja funkcioniše uz mehanizme za promovisanje ravnopravnosti polova, kao što su: Kancelarija za dobro upravljanje, Medjuministarski odbor za ravnopravnost polova – Službenice za ravnopravnost polova u ministarstvima i opštinama kao i Jedinica za ravnopravnost polova pri Instituciji Ombudsmana. Takodje, Agencija za ravnopravnost polova saradjuje sa sektorima za ravnopravnost polova u okviru KPS-a i KZK-a.

II. Politika ostvarivanja ravnopravnosti polova, Godina jednakih mogućnosti u Javnoj administraciji

Konferencija: REFORMA JAVNE ADMINISTRACIJE NA KOSOVI - 23 oktobar 2007

Shqipe Krasniqi (Shqipe Krasniqi)
v.d. Izvršna načelnica Agencije za ravnopravnost polova

Zakon o ravnopravnosti polova je medju glavnim zakonodavnim inicijativama što pokazuje političku volju za ostvarivanje ravnopravnosti polova i poboljšanje položaja žena na Kosovu. Vlada Kosova je posvećena da izradi politike i programe zasnovanih na načelima stvaranja jednakih mogućnosti za muškarce i žene. To će biti jedini način da se omogući šire uključivanje žena u stručnim oblastima obezbedivši da žene postanu aktivne učesnice, a ne samo sledbenice društvenih promena. Vlada Kosova je posvećena na putu ostvarivanja ravnopravnosti polova kao preduslova izgradnje demokratskih institucija, pri čemu, ravnopravno učešće žena i muškaraca na Kosovu je jedini put u pravcu održivog ekonomskog, socijalnog i kulturnog razvoja. Integrisanje perspektive polova u javnim politikama nije opcija već je to obaveza PISU-a za

Kosovës është e përkushtuar të hartojë politika dhe programe të bazuara në parimet e krijimit të mundësive të barabarta për burrat dhe gratë .

Kjo do të jete e vetmja mënyrë që të mundësohet një përfshirje e gjerë e grave në sferat profesionale duke siguruar që gratë të bëhen pjesëmarrëse aktive e jo vetëm pasueset e ndryshimeve shoqërore. Qeveria e Kosovës është e përkushtuar në rrugën e arritjes së Barazisë Gjinore si parakusht i ndërtimit të institucioneve demokratike, ku pjesëmarrja e barabartë e grave dhe burrave të Kosovës është rruga e vetme drejt një zhvillimi të qëndrueshëm ekonomik, social dhe kulturor. Integrimi i perspektivës gjinore në politikën publike nuk është një opsion , por është një detyrim i IPVQ-ve për të ndërtuar një shoqëri demokratike që synon integrimin në Evropë.

Në kuadër të përbushjes së standardeve për Kosovën ABGJ është angazhuar për përbushjen e detyrave që dalin nga (i) Plani i Standardeve për Kosovën, (ii) Ligji për Barazi Gjinore, si dhe (iii) "Strategjia për ngritjen e numrit dhe pozitës së femrave në IPVQ 2006-2015 ". Me anë të këtyre dokumenteve ABGJ ka përbushur një nga pikat e standardit I pika 15.5 të paraparë me planin e standardeve për Kosovën. Strategjia për ngritjen e numrit dhe pozitës së femrave në IPVQ është hartuar që të shërbejë si masë afirmative për të siguruar përfaqësim më të lartë të femrave në strukturat udhëheqëse. Kjo strategji ka për qëllim të inkurajojë femrat për zhvillim të vazhdueshëm të kapaciteteve dhe potencialeve profesionale të tyre, si dhe krijimit të mjedisit të përshtatshëm social dhe fizik në vendet e punës.

Detyra për implementimin e Ligjit për Barazi Gjinore si dhe sigurimi i të drejtave të femrave në të gjitha politikën dhe programet janë specifikuar edhe në pikën 89 të Planit të Veprimit për Partneritet Evropian (PVPE). Për këtë arsye ABGJ një nga prioritetet e saj ka edhe komentimin e projekt-ligjeve gjatë procesit të hartimit të tyre me qëllim të harmonizimit me instrumentet ndërkombëtare dhe me legjislacionin e BE.

Barazia Gjinore është një fenomen që nuk arrihet vetëm me vendosjen e një Ligji, por arrihet si rezultat i funksionimit efikas të institucioneve të ndryshme të cilat duhet të integrojnë në politikën dhe programet e tyre perspektivën gjinore.

Programi i Kosovës për Barazi Gjinore (PKBGJ) është dokumenti strategjik i Qeverisë së Kosovës, i cili përcakton qëllimin, objektivat, politikën, dhe aktorët kryesorë që janë përgjegjës për

option, but is an obligation of the PISG to build a democratic society aiming at European integration.

In the context of Standards implementation for Kosovo, GEA was engaged in the accomplishment of duties deriving from (i) Kosovo Standards Implementation Plan, (ii) Gender Equality Law and (iii) "Strategy for the Increase in Number and Improvement of Position of Women in PISG 2006-2015". GEA has, through these documents, accomplished one of the items of Standard 1, Action 15.5, envisaged in the Standards Plan for Kosovo. Strategy for the Increase in Number and Improvement of Position of Women in Kosovo was drafted to serve as an affirmative measure to ensure a higher representation of women in leading structures. This Strategy aims at encouraging women for continuous development of their professional capacities and potentials as well as for the creation of a convenient social and physical working environment.

The duty for the implementation of Gender Equality Law as well as to ensure the rights of women at all policies and programs are specified in Action 89 of the European Partnership Action Plan (EPAP). For this reason, GEA has given priority to commenting draft laws during their drafting process in order to harmonize them with international instruments and EU legislation.

Gender equality is a phenomenon that can not be achieved with the introduction of a law, but is achieved as a result of efficient functioning of various institutions through the integration of gender perspective in their policies and programs.

Kosovo Program on Gender Equality (KPGE) is a strategic document of the Government of Kosovo, which defines the aim, objectives, policies and the main actors responsible for the implementation of gender equality at all areas of social and economic life for women and men in Kosovo for the period 2007-2013 and serves as a roadmap for policy-makers in order to draft and implement plans promoting the engagement of women in the labour market.

Drafting of policies and schemes to support women with social problems, improvement of educational level for women through a better access and quality of these services, improvement of health services for women, increase in number of women in decision-making posts and the improvement of the image of women in media and culture represent

igradnju demokratskog društva koje teži integrisanje u Evropi.

U okviru ispunjavanja standarda za Kosovo ARP se anagažovala na ispunjavanju zadataka koji proizilaze iz (i) Plana standarda za Kosovo, (ii) Zakona o ravnopravnosti polova, kao i (iii) "Strategije za povećanje broja i poboljšanje položaja žena u PISU 2006-2015 ". Preko ovih dokumenata ARP je ispunila jednu od tačaka standarda I tačka 15.5 predviđenih Planom standarda za Kosovo. Strategija za povećanje broja i poboljšanje položaja žena u PISU izradjena je da bi služila kao afirmativna mera za obezbeđenje većeg predstavljanja žena u rukovodećim strukturama. Cilj ove strategije je da podstiče žene na stalan razvoj njihovih stručnih kapaciteta i potencijala, kao i stvaranje povoljne socijalne i fizičke sredine na radnim mestima.

Zadaci za implementaciju Zakona o ravnopravnosti polova kao i obezbeđenje prava žena u svim politikama i programima specificirani su i u tački 89 Akcionog plana o Evropskom partnerstvu (APEP). Iz tog razloga, medju prioritetima ARP-a je i komentarisanje nacrti zakona tokom procesa njihove izrade u cilju uskladjivanja sa medjunarodnim instrumentima i sa zakonodavstvom EU-a.

Ravnopravnost polova je fenomen koji se ne može ostavriti samo uspostavljanjem jednog zakona, već se ona ostvaruje ko rezultat efikasnog funkcionisanja raznih institucija koje u njihovim politikama i programima treba da integrišu perspektivu polova.

Kosovski program o ravnopravnosti polova (KPRP) je strateški dokument Vlade Kosova koji utvrđuje cilj, namere, politike i glavne aktere koji su odgovorni za sprovođenje ravnopravnosti polova u svim oblastima socijalnog i ekonomskog života žena i muškaraca na Kosovu za period 2007 – 2013 kao putokaz kreatora politike radi stvaranja i sprovođenja takvih planova koji stimulišu angažovanje žena na tržištu rada.

Izgradnja politik i šema za podržavanje žena koje imaju socijalne probleme, povećanje obrazovnog nivoa žena putem poboljšanja pristupa i kvaliteta ovih usluga, Poboljšanje zdravstvenih usluga za žene, povećanje broja žena na položajima odlučivanja i poboljšanje imidža žena u medijima i kulturi, to su ciljevi KPRP-a

Što se tiče položaja odlučivanja, procenat žena ostaje nizak. Od 1945 položaja

zbatimin e barazisë gjinore në të gjitha fushat e jetës sociale dhe ekonomike për femrat dhe meshkujt në Kosovë për periudhën 2007–2013 si udhërrëfyes për politikë bërësit për të krijuar dhe zbatuar plane që stimulojnë angazhimin e gruas në tregun e punës. Ndërtimi i politikave dhe skemave për mbështetjen e grave me probleme sociale, rritja e nivelit arsimor te femrave nëpërmjet përmirësimit të qasjes dhe cilësisë së këtyre shërbimeve . Përmirësimi i shërbimeve shëndetësore për gratë, rritja e numrit të grave në pozita vendimmarrëse dhe përmirësimin e imazhit të grave në media dhe kulturë, këto janë objektivat e PKBGJ-së.

Sa iu përket pozitive vendimmarrëse, përqindja e femrave mbetet e ulët. Nga 1945 poste vendim marrëse, 1668 ose 85.75% janë meshkuj, ndërsa 277 ose 14.23%, janë femra, gjë që është larg nga kuota e paraparë me Ligjin për Barazi Gjinore neni 3 pika 3.2 citon: **Pjesëmarrja e barabartë e femrave dhe meshkujve sipas nenit 3 pika 3.1 arrihet ne raste kur pjesëmarrja e një gjinie në institucione, organe apo në nivel të pushtetit është 40%**. Një nga masat që ka ndërmarrë Qeveria e Kosovës është shpallja e vitit 2007 vit të **Masave afirmative për avancimin e pozitës së femrave në IPVQ**. Ndërmarrja e Këtyre masave synon përmirësimin e pozitës së gruas, simbolikisht Diskriminim Pozitiv ndaj saj për të angazhuar sa më shumë gra në poste vendimmarrëse Në kuadër të zgjedhjeve Qendrore dhe Lokale ABGJ ka ndërmarrë një fushatë avokuese për promovimin e dispozitës ligjore mbi kuotën 40% të përfaqësimit të një gjinie në pozita vendimmarrëse. ABGJ nëpërmjet Zyrtareve për Barazi Gjinore monitoron përfaqësimin gjinor dhe zbatimin e LBGJ-se në nivelin komunal Pjesëmarrja e grave në vendimmarrjen në institucionet e Administratës Publike – ne nivel qendror dhe lokal mbetet një nga sfidat për IPVQ-te. Përveç se hartimit të politikave dhe programeve ABGJ punon dhe për të realizuar transparencën e punës së saj ndaj Institucioneve të tjera, shoqërisë civile dhe publikut. Në këtë kuadër ABGJ publikon në vazhdimësi Buletin Informativ që paraqet punën dhe veprimtarin që ushtron kjo Agjenci. Në këtë Buletin janë të publikuara shënimet si dhe aktivitetet e ABGJ-së dhe të Zyrtareve për Barazi Gjinore ne Ministri dhe Komuna, si dhe statistikave e ofruara nga DASHC . Sipas Statistikave të ofruara nga Shërbimi Civil i Kosovës numri i përgjithshëm i Shërbyesve Civil është 70205, nga të cilët 44824 ose 63.84%

the objectives of KPGE.

With regards to decision-making posts, the percentage of women remains low. Out of 1945 decision-making posts 1668 or 85.75% belong to men, whereas 277 or 14.23% belong to women, which is far from the quota provided for by the Gender Equality Law, Article 3, paragraph 3.2, which reads: **Equal participation of women and men according to Article 3, paragraph 3.1, is achieved in cases when gender participation in institutions, bodies or other authority levels is 40%**. One of the measures undertaken by the Government of Kosovo is to declare year 2007 as the year of **affirmative measures for the improvement of position of women in PISG**. These measures aim at improving the position of women, symbolically, Positive Discrimination towards women is applied in order to engage as much as possible women in decision-making posts.

With regards to central and local elections, GEA has undertaken an advocating campaign for the promotion of legal provision on the 40% quota for gender representation in decision-making posts. GEA, through Gender Equality Officers, monitors gender representation and the implementation of GEL at municipal level.

Participation of women at decision-making posts in Public Administration institutions – at central and local level – remains one of the challenges for PISG. Apart from drafting policies and programs, GEA is also engaged in achieving full transparency of its work towards other institutions, civil society and the public. To this end, GEA continuously publishes the Information Bulletin to present the activities and work performed by the Agency. This Bulletin has published data and activities of the GEA and Gender Equality Officers in Ministries and Municipalities as well as statistics provided by the DACS. According to the statistics provided by Kosovo Civil Service, the total number of civil servants is 70205, out of which 44824 or 63.84% are men and 25076 or 35.71%, are women.

Introducing a Data Base, the establishment of Kosovo Gender Index and a source centre within GEA remain the activities to be undertaken in the future. All these will serve not only to monitor the implementation of the Gender Equality Law but also to draft and undertake efficient policies and programs for the achievement of gender equality in Kosovo.

odlučivanja, 1668 ili 85.75% su muškarci dok su 277 ili 14.23% žene, što je daleko od predviđene kvote Zakonom o ravnopravnosti polova, član 3 tačka 3.2 kaže: **Ravnopravno učešće žena i muškaraca prema članu 3 tačka 3.1 smatra se da je ostvareno u slučajevima kada učešće jednog pola u institucijama, organima ili na nivou lokalne vlasti iznosi 40%**. Jedna od mera koju je preduzela Vlada Kosova je proglašenje 2007 godine kao godine **Afirmativnih mera za unapredjenje položaja žena u PISU**. Preduzimenje ovih mera ima za cilj poboljšanje položaja žena, simbolično-pozitivnu diskriminaciju prema njima radi angazovanja što više žena na položajima odlučivanja.

U oviru centralnih i lokalnih izbora ARP je pokrenula kampanju animiranja za promovisanje zakonskog propisa o kvoti od 40% predstavljanje jednog pola na položajima odlučivanja.

ARP preko službenica za ravnopravnost polova nadzire predstavljanje polova i sprovođenje ZRP na opštinskom nivou.

Učešće žena u odlučivanja u institucijama javne administracije – na centralnom i lokalnom nivou ostaje među izazovima za PISU. Pored izrade politika i programa ARP radi i na ostaviranju transparentnosti njenog rada u odnosu na druge institucije, civilnog društva i javnosti. U okviru toga ARP stalno objavljuje Informativni bilten koji predstavlja rad i delatnost koju obavlja ova Agencija. U ovom biltenu objavljuju se podaci i aktivnosti ARP-a i službenica za ravnopravnost polova u ministarstvima i opštinama, kao i statistike koje pruža DACS. Prema statistikama koje je dala Civilna služba Kosova, ukupan broj civilnih službenika je 70205, od čega 44824 ili 63.84% su muškarci dok su 25076 ili 35.71%, žene. Uvodjenje Baze podataka, formiranje Indeksa polova za Kosovo i izvornog centra unutar ARP-a, ostaju kao aktivnosti koje treba preduzeti ubuduće. Sve to će služiti ne samo za nadgledanje sprovođenja Zakona o ravnopravnosti polova, nego i za izradu i pokretanje efikasnih politika i programa radi ostvarenja ravnopravnosti polova na Kosovu

III. Izbori 2007 i primena Kvote o predstavljanju polova

Violjeta Kurti Islami- Šefica Divizije za saradnju

Uprkos kompleksnosti izbornog sistema za Skuptinu Kosova, opštinske skupštine i za predsednike opština izbori 2007 godine beležili su nov i veoma snažan

janë meshkuj, ndërsa 25076 ose 35.71%, janë femra.

Instalimi i Bazës së të Dhënave, themelimi i Indeksit Gjinerorë për Kosovën dhe një qendër burimore brenda ABGJ-së, mbeten aktivitetet për tu ndërmarrë në të ardhmen. Te gjitha këto do të shërbejnë jo vetëm për monitorimin e zbatimit të Ligjit për Barazi Gjimore por edhe për hartimin dhe ndërmarrjen e politikave dhe programeve efikase për arritjen e barazisë gjimore në Kosovë.

III. Zgjedhjet 2007 dhe Aplikim i Kuotës për Përfaqësim Gjineror

Violeta Kurti Islami- Shefe e divizionit për bashkëpunim

Me gjithë kompleksitetin e sistemit zgjedhor për Parlamentin e Kosovës, për asamblatë komunale dhe për kryetarë të komunës zgjedhjet e vitit 2007 shënuan pozicionin e ri dhe mjaft të fuqishëm të gruas në sistemin politik. Kosovar Vota e qytetarëve sjellë në lista të kandidatëve për deputete një numër të konsideruar të grave ndërsa të tjerave u sigurohet vendi në këto lista me aplikimin e kuotës 30% për përfaqësim gjineror e përcaktuar nga Komisioni Qendror i Zgjedhjeve.

Kuota në zgjedhjet 2007 nuk është instrument i ri në Kosovë. Mirëpo edhe në këtë rreth zgjedhor ka pasur zëra që e diskutojnë dhe e refuzojnë. Megjithatë në vijim gjeni pse arsyetohet domosdoshmëria e kuotës për përfshirje në lista të kandidateve për parlament si dhe për institucione kosovare:

- Kosova duhet të implementoi dhe ndjekë një kuadër të tërë të aprovuar ligjor, si nga Instrumentet Ndërkombëtare dhe Legjislacion Vendor;
- Vendosja e kuotave është realizim dhe zbatim i drejtpërdrejt i Nenit 21 të Deklaratës Universale të Drejtave të Njeriut të Kombeve të Bashkuara, i cili njih te drejtën e çdo personi të marrë pjesë në qeverinë e vendit të tij/të saj, qasje të barabartë të grave dhe burrave ndaj pushtetit, vendim-marrjes dhe udhëheqjes në të gjitha nivelet si një parakusht i domosdoshëm për funksionimin e duhur të demokracisë, gjithashtu, Konventa për Eliminimin e të gjitha formave të diskriminimit kundër Gruas, (1979); (b.i)
- Në Kosovë e drejta e përfaqësimit të gruas në udhëheqjen dhe qeverisjen e Kosovës është e njohur nga Korniza Kushtetuese në të cilën kërkohet respektimi i barazisë në të

III. Elections in 2007 and the Application of the Gender Representation Quota

Violeta Kurti-Islami- Head of Division on Cooperation

Despite the complexity of the election system for the Assembly of Kosovo, Municipal Assemblies and Mayors, the 2007 elections marked a new and very strong positioning of women in the Kosovo political system. Citizens' votes elected a significant number of women for deputies, whereas a number of other women shall be appointed on the basis of the 30% gender representation quota as defined by the Central Election Commission.

Quota in the 2007 election is not a new instrument for Kosovo. However, at this election round there were voices disputing and refusing it. Nevertheless, you will find below grounds for the necessity to apply this quota for parliamentary elections as well as for other Kosovo institutions:

- Kosovo is obliged to implement and pursue a framework of approved laws, deriving from international instruments and domestic legislation;
- Application of quotas is an accomplishment and direct implementation of Article 21 of the United Nations Human Rights Declaration, which provides for the right of each person to participate in its country government, equal access of women and men in institutions, decision-making and leadership at all levels as a necessary precondition for a proper democratic functioning as well as the Convention on Elimination of all Kinds of Discrimination against Women (1979); (b.i)
- In Kosovo, the right of representation of women in Kosovo leadership and governance is provided for by the Constitutional Framework with requires the respect of the equal right to elect and to be elected;
- Gender Equality Law (2004/18) sets out the compulsory quota for equal gender representation at all Kosovo institutions. This law sets out a quota of 40% (disregarded at these elections), which is an obligation to public and party institutions;
- Gender equality is a priority of political parties, and through them a priority in the agendas and programs of public/government institutions;

položaj žene u kosovskom političkom sistemu Glasovi gradjana dati su znatnom broju kandidatima žena za poslanike na izbornim spiskovima, dok se ostalim ženama obezbeđuje mesto na ovim spiskovima primenom kvote od 30% za predstavljanje polova koju je utvrdila Centralna izborna komisija

Kuota na Izborima 2007 nije novi instrument na Kosovu Medjutim i u ovom izbornom krugu bilo je i onih koji su to osporavali i odbijali. Medjutim u nastavku dajemo obrazloženje o tome zašto se smatra neophodna kvota za obuhvatanje kandidatkinja u spiskovima za skupštinu kao i za kosovske institucije:

- Kosovo treba da primeni i sledi čitav usvojeni zakonski okvir, kako iz međunarodnih instrumenata tako iz domačeg zakonodavstva;
- Postavljanje kvota je neposredna realizacija i primena Člana 21 Univerzalne deklaracije Ujedinjenih Nacija o ljudskim pravima, koji priznaje pravo svakog pojedinca da učestvuju u vladi njegove/njene zemlje, jednak pristup žena i muškaraca vlasti, odlučivanju i rukovodjenju na svim nivoima kao neophodnog uslova za pravo funkcionisanje demokratije, takodje i Konvencije o eliminisanju svih oblika diskriminacije prema ženama, (1979); (b.i)
- Na Kosovu, pravo predstavljanja žena u rukovodjenju i upravljanju Kosovom je priznato Ustavnim okvirom u kojem se traži poštovanje jednakosti prava na izbor i na izabranje;
- Zakon o ravnopravnosti polova (2004/18) utrdjuje obavezujuću kvotu za ravnopravno prdstavljanje polova u svim visokim institucijama Kosova. Ovaj zakon utrdjuje kvotu od 40 % (zanemarenu na ovim izboima) koja obavezuje kako javne instucije tako i partijske;
- Ravnopravnost polova nalazi prioritete u agendama političkih partija, preko njih u agendama i programima javnih vladinih institucija.
- Nepredstavljanje žena tokom izborne kampanje 2007 najbolje govori koliko su one zapostavljene;
- Kosovo kao zemlja potencijalan kandidat za Evropsku Unije(EU)

drejtën për te zgjedhur dhe për t'u zgjedhur;

- Ligji për Barazi gjinore (2004/18) përcakton kuotën obligative për përfaqësim të barabartë gjinorë në të gjitha institucionet e lartat të Kosovës. Ky ligj përcakton kuotën prej 40 % (e shpërfillur në këto zgjedhje) e cila obligon si institucionet publike por edhe ato partiake;
- Barazia gjinore gjen prioritete në axhendat e partive politike, e përmes tyre ne axhendat dhe programet e institucioneve qeveritare publike .
- Mos prezantimi gruas gjatë fushatës elektorale 2007 flet më se miri se sa e anashkaluar është ajo;
- Kosova si vend kandidat potencial për në Bashkimin Europian (BE) duhet të plotësoi kritere, standarde dhe një pako enorme të legjislacionit të BE-së që aprovohet nën perspektivën gjinore;
- Masat afirmative të shpallura nga BE për vendet e BE-së por edhe për vendet kandidate potenciale si Kosova nuk mund të realizohen pa përfaqësim dhe pjesëmarrje aktive të grave;
- “Vendosja e kuotave kushtëzon dhe ndryshime të vlerave kulturore dhe preferencave profesionale, në mënyrë të veçantë në shoqëritë patriarkale, qe do te thotë se gjithnjë e më shume gra do konsiderojnë pjesëmarrjen ne fushën e politikës dhe profesionin e politikanes, po aq të natyrshëm sa dhe koleget e tyre meshkuj”(b.i)
- Qeveria e Kosovës, me gjithë përkushtimin e Agjencisë për Barazi gjinore ka shpallur vitin 2007, vit të masave afirmative por që shumë pak ka rezultuar me veprime konkrete që e kanë favorizuar pozitën e gruas ne struktura brenda qeveritare si dhe gruas ne shoqëri

IV. Raporti i Progresit i Komisionit Evropian -Të drejtat ekonomike dhe sociale

Shkëputur nga : (Raporti i Progresit 2007 për KOSOVËN nën RKSOKB 1244 SQ {COM(2007)663})

Në fushën e të drejtave të grave, Agjencia për Barazi Gjinore në Zyrën e Kryeministri zbaton dhe mbikëqyr Ligjin për Barazi Gjinore. Viti 2007 është shpallur si Vit i Diskriminimit Pozitiv për Gratë në Kosovë nga ana e Kryeministrit. Në këtë kornizë është lëshuar një udhëzim administrativ mbi masat për

- Non-representation of women, during the 2007 election campaigns, speaks for itself for the level of disregard;
- Kosovo as a Potential Candidate to join the European Union must fulfil the criteria, standards and an enormous package of EU legislation with regards to gender perspective;
- Affirmative measures promulgated by EU for EU countries as well as for Potential Candidate Countries, such as Kosovo, can not be accomplished without the representation and active participation of women;
- “Application of quotas condition the changes of cultural values and professional preferences, in particular in patriarchal societies, which means that more women are considering participation in politics as naturally as their men colleagues”(b.i)
- Government of Kosovo, despite the commitment of the Gender Equality Agency, has declared year 2007 as the year of affirmative actions but there were little concrete actions favouring the position of women in governmental structures and women in society in general.

IV. European Commission Progress Report – Social and Economic Rights

Extracted from: (Kosovo 2007 Progress Report under the UNSCR1244 {COM(2007)663})

In the area of **women's rights**, the Agency for Gender Equality in the Prime Minister's Office implements and monitors the law on gender equality. 2007 was declared the Year of Affirmative Action for Women in Kosovo by the Prime Minister. In this framework an administrative instruction on measures to achieve gender equality in the public administration institutions during 2007 has been issued. In June 2007, the government of Kosovo established six working groups whose task it is to draft a program for gender equality. Training measures under the convention on elimination of all forms of discrimination against women were carried out. Gender focal points were further strengthened at ministerial and municipal levels. 36 out of the 120 members of the Assembly of Kosovo are women. Only one of the 14 ministers is female.

However, the Head of the Agency for

treba da ispuni ove kriterijume, standarde i enormni paket zakonodavstva EU-a koji se usvaja o polnoj pespektivi;

- Afirmativne mere proglašene od strane EU-a za zemlje EU-a, ali i za zemlje potencijalnih kandidata kao što je Kosovo ne mogu se ostavriti bez predstavljanja i aktivnog učešća žena;
- “Postavljanje kvota uslovljava i promene kulturnih i preferencijalnih profesionalnih vrednosti, naročito u patrijarhalnim društvima, što znači da sve više žena smatraće učešće u oblasti politike i zanimanje političara, isto toliko prirodnim koliko i njihove kolege muškarci”(b.i)
- Vlada Kosova, uz svu posvećenost Agencije za ravnopravnost polova, 2007 godinu proglasila je godinom afirmativnih mera, međutim to je rezultiralo veoma malim konkretnim aktivnostima koji bi unapredili položaj žena u struktura unutar vlade kao i žena u društvo

IV. Izveštaj Evropske Komisije o Progresu –Ekonomska i socijalna prava

Izvod iz: (Izveštaja o progresu 2007 o KOSOVU pod RSBOUN 1244 SQ {COM(2007)663})

U oblasti **prava žena**, Agencija za ravnopravnost polova u Uredu Premijera sprovodi i nadgleda Zakon o ravnopravnosti polova. 2007 godina proglašena je od strane Premijera Godinom Pozitivne diskriminacije žena na Kosovu. U tom okviru izdato je administrativno uputstvo o merama za ostvarivanje ravnopravnosti polova u institucijama javne administracije tokom 2007 godine. U junu 2007 godine, Vlada Kosova formirala je šest radnih grupa čiji je zadatak izrada programa za ravnopravnost polova. Sprovedene su mere obučavanja na osnovu Konvencije o eliminisanju svih oblika diskriminacije prema ženama. Kontaktne tačke za ravnopravnost polova su pojačane i dalje na ministarskom i opštinskom nivou. 36 od 120 članova Skupštine Kosova su žene. Od 14 ministara samo jedna je žena. Čelnik Agencije za ravnopravnost polova podneo je ostavku u junu 2007 zbog toga što Ured premijera nije uspeo da odredi

të arritur barazi gjinore në institucionet e administratës publike gjatë vitit 2007. Në qershor 2007, qeveria e Kosovës ka krijuar gjashtë grupe punuese detyra e të cilave është hartimi i programeve për barazi gjinore. Masat trajnuese në bazë të konventës së eliminimit të të gjitha formave të diskriminimit të grave janë zbatuar. Pikat e kontaktit për çështje gjinore janë forcuar edhe më tej në nivel ministror dhe komunal. 36 prej 120 anëtarëve të Kuvendit të Kosovës janë gra. Vetëm një prej 14 ministrave është femër.

Kreu i Agjencisë për Barazi Gjinore ka dhënë dorëheqje në qershor 2007 për shkak të dështimit së Zyrës së Kryeministrit për të ofruar rol dhe kompetenca të qarta, dhe ende nuk është zëvendësuar. Aftësitë administrative dhe profesionale të stafit të agjencisë janë ende shumë të dobëta. Programi për barazi gjinore dhe fuqizim të gruas në Kosovë ende duhet elaboruar. Legjitimiteti i Agjencisë është nënvlerësuar për shkak të ndarjes së paqartë të përgjegjësi në mes të Agjencisë dhe Zyrës për Qeverisje të Mirë. Influenca e zyrtarëve komunal për çështje gjinore është e kufizuar për shkak të mandatit të paqartë dhe resurseve të kufizuara. Ata i raportojnë vetëm Ministrisë së Shërbimeve Publike dhe jo edhe Agjencisë për Barazi Gjinore.

Legjislacioni mbi dhunën në familje nuk është efikas. Për të duhen rregulla të qarta zbatuese. Njohja e dobët e legjislacionit nga ana e gjykatësve dhe prokurorëve paraqet një pengesë shtesë.

Legjislacioni mbi çështje të barazisë gjinore duhet t'i adaptohet edhe më tej situatës ekzistuese në Kosovë. Agjencia për Barazi Gjinore ka nevojë për kapacitete, legjitimitet dhe status më të qartë. Këto probleme institucionale kanë ndikim të kundërt në gjendjen e gruas në Kosovë, e cila është e karakterizuar me dhunë familjare dhe diskriminim ekonomik.

Në përgjithësi, është arritur një progres në fushën e barazisë gjinore, por zbatimi duhet përsheptuar në këtë fushë. Vetëdija për të drejtat e gruas në shoqëri është e dobët.

Prishtinë

14 tetor 2007

Inderuari z. Daviddi,

Po i referohemi paragrafëve për të drejtave e grave, nën seksionin e të

Gender Equality resigned in June 2007 due to the failure of the Prime Minister's Office to provide clear roles and competences, and has not yet been replaced. The administrative and professional skills of the agency's staff are very weak. The program for gender equality and women's empowerment in Kosovo has still to be elaborated. The legitimacy of the agency is undermined by the unclear division of responsibilities between the agency and the office for good governance. The influence of municipal gender officers is limited due to their unclear mandate and limited resources. They report only to the Ministry of Public Services and not to the Agency for Gender Equality.

jasnu ulogu i nadležnosti, i još uvek nije zamenjen.

Administrativne i stručne sposobnosti osoblja agencije i dalje su vrlo slabe. Program za ravnopravnost polova i ojačanje žena potrebno je ga još elaborisati. Legitimnost agencije je podcenjena zbog nejasne podele odgovornosti izmedju Agencije i Kancelarije za dobro upravljanje. Uticaj opštinskih službenica za pitanja polova je ograničen zbog nejasnog mandata i ograničenih resursa. Ono podnose izveštaj samo Ministarstvu javnih službi a ne Agenciji za ravnopravnost polova.

Zakonodavstvo o nasilju u porodici nije efikasno. O njemu su potrebne jasne primenive odredbe. Slabo poznavanje zakonodavstva od strane sudija i tužilaca predstavlja dodatnu prepreku.

Zakonodavstvo o pitanjima ravnopravnosti polova treba da se i dalje prilagodi postojećoj situaciji na Kosovu. Agencija za ravnopravnost polova ima potrebe za kapacitete, legitimnost i jasniji status. Ovi institucionalni problemi imaju suprotan efekat na stanje žena na Kosovu, koje karakteriše porodično nasilje i ekonomska diskriminacija. Uopšte, postignut je napredak u oblasti ravnopravnosti polova, ali je potrebno ubrzati sprovođenje u ovoj oblasti. Svest o pravima žena u društvo je niska.

V.Tok

Priština, 14. oktobra 2007. godine

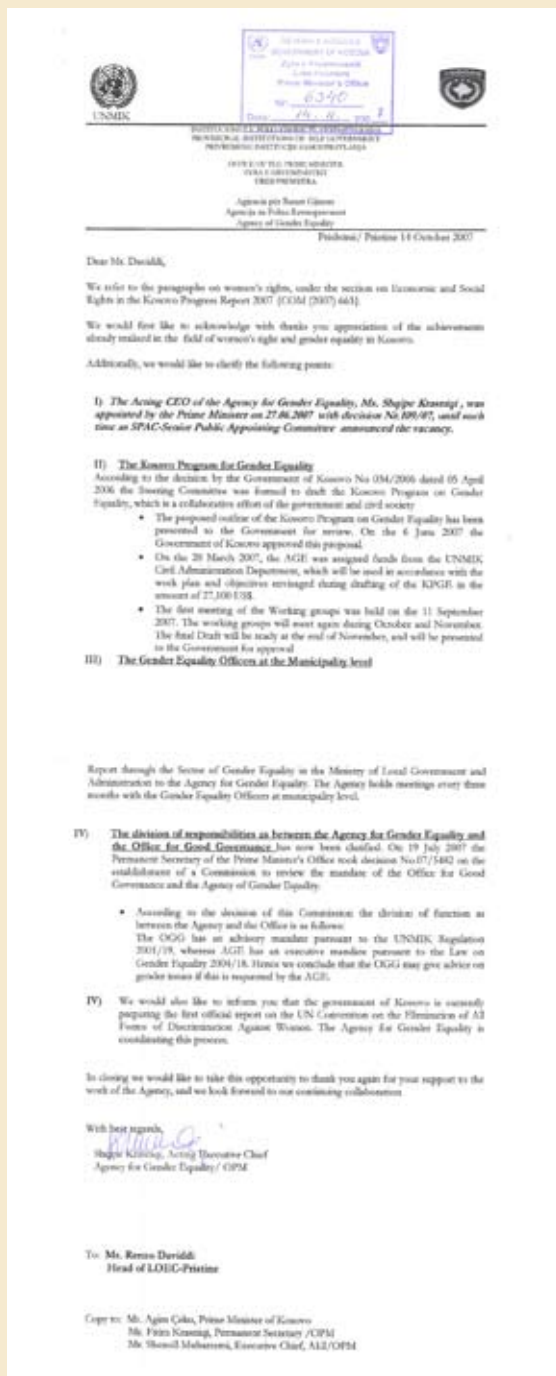
Poštovani g. Davidi,

Pišem Vam u vezi stavova koji se odnose na prava žena u odeljku o ekonomskim i socijalnim pravima u Kosovskom izveštaju o ostvarenom napretku {COM (2007) 663}.

Pre svega želim da Vam sa zahvalnošću odam priznanje što ste uvažili već ostvarene uspehe na polju prava žena i rodne ravnopravnosti na Kosovu.

Pored toga, želim da razjasnim nekoliko stvari:

I) Vršio ca dužnosti Glavnog izvršnog službenika (GIS) u Agenciji za rodnu ravnopravnost, gospođu Shqipe Krasniqi, imenovao je Premijer dana 27. juna 2007. godine

Drejtave Ekonomike dhe Sociale nga Raporti i Progresit për Kosovën 2007 (COM (2007) 663).

Dëshirojmë të shprehim falënderimin për mirënjohjen tuaj për të arriturat e deritanishme në fushën e të drejtave të grave dhe të barazisë gjinore në Kosovë.

Veç kësaj, ne dëshirojmë ti qartësojmë këto pika:

1) *Ushtruesja e Detyrës së Kryeshefes Ekzekutive të Agjencisë për Barazi Gjinore, znjsh. Shqipe Krasniqi, është emëruar nga Kryeministri me 27.06.2007 me vendimin Nr. 109/07, deri në shpalljen e konkursit nga ana e Këshillit për Emërime të Larta Publike (KELP).*

2) Programi i Kosovës për Barazi Gjinore

Në bazë të vendimit të Qeverisë së Kosovës, Nr. 034/2006, të datës 5 prill 2006, është formuar Këshilli Drejtues për të hartuar Programin e Kosovës për Barazi Gjinore, që është një përpjekje e përbashkët e Qeverisë dhe shoqërisë civile.

- Skica e propozuar e Programit të Kosovës për Barazi Gjinore i është prezantuar Qeverisë për shqyrtim. Me 6 qershor 2007, Qeveria e Kosovës ka miratuar këtë propozim.
- Me 28 mars 2007, ABGJ ka marrë fonde nga Departamenti i Administratës Civile të UNMIK-ut, të cilat do të shfrytëzohen në përputhje me planin e punës dhe objektivat e parapara gjatë hartimit të PKBGJ në shumën prej 27.100 dollarë.
- Takimi i parë i grupeve punuese është mbajtur me 11 shtator 2007. Grupet punuese do të takohen prapë gjatë muajve tetor dhe nëntor. Drafti final do të jetë i gatshëm në fund të muajit nëntor dhe do ti prezantohet Qeverisë për miratim.

3) Zyrarët për Barazi Gjinore në nivel komunal

Raportojnë para Agjencisë për Barazi Gjinore përmes Sektorit për Barazi Gjinore në Ministrinë e Administrimit të Pushtetit Lokal. Agjencia mban takime çdo tre muaj me Zyrarët për Barazi Gjinore në nivel komunal.

4) Ndarja e përgjegjëseve ndërmjet Agjencisë për Barazi Gjinore dhe Zyrës për Qeverisje të Mirë tanimë është qartësuar. Me 19 korrik 2007, Sekretari i Përhershëm i Zyrës së

The legislation on domestic violence is not effective. It requires clear implementing rules. Poor knowledge of the legislation by judges and prosecutors is an additional obstacle. The legislation on gender equality needs to be further adapted to the actual situation in Kosovo. The Agency for Gender Equality needs greater capacity, legitimacy and a clearer status. These institutional problems have an adverse impact on the situation of women in Kosovo, which is characterized by domestic violence and economic discrimination.

Overall, some progress was achieved in the area of gender equality, but implementation needs to be speeded up in this area. Awareness of women's rights in society is low.

V. The Process of Drafting the Kosovo Program on Gender Equality

Mirela Muça-Coordinator of the process of drafting the KPGE

Kosovo Program on Gender Equality is a strategic document aiming at presenting the situation of women and men in Kosovo as well as to provide recommendations in order to address problems related to this situation. This document is in full compliance with the Kosovo Development Strategy and Plan as well as with international efforts to improve the status of women in society.

In this context, Kosovo Program on Gender Equality will be compliant to the "Beijing Declaration" and the "Action Plan for the Achievement of Gender Equality in Kosovo", "Millennium Goal Objectives", "Gender Equality Law", "Convention on Elimination of all Forms of Violence against Women" as well as will be based on the Human Rights Convention.

The process of drafting this document tends to have a wide and comprehensive participation. As such, this process requires ensuring the consensus of the entire society for the improvement of position of women in the Kosovo society. Also, KPGE requires to promote cooperation among actors involved in this process: central government, local authorities, civil society and the community itself, in order to make decisions that are in compliance with the needs and priorities of women at all areas of life. Among others, the process of drafting the KPGE aims at introducing democratic practices in order to achieve

odlukom br. 109/07, do trenutka kad Odbor za viša javna naimenovanja (OVJN) objavi oglas za popunu tog mesta.

II) Kosovski program za rodnu ravnopravnost

Na osnovu odluke Vlade Kosova br. 03472006 od 5. aprila 2006. godine, osnovan je Upravni odbor sa zadatkom da napiše Kosovski program rodne ravnopravnosti, kao projekat saradnje Vlade i građanskog društva.

- Predloženi nacrt Kosovskog programa rodne ravnopravnosti (KPRR) predstavljen je Vladi na razmatranje. Dana 6. juna 2007. godine Vlada Kosova usvojila je taj predlog.
- Dana 28. marta 2007. godine, ARR je dobila sredstva od UNMIK-ovog Odeljenja javne administracije, koja će da budu upotrebljena u skladu sa planom rada i ciljevima predviđenim u postupku izrade nacrta KPRR, u iznosu od 27.000 američkih dolara.
- Prvi sastanak radnih grupa održan je 11. septembra 2007. godine. Radne grupe će se ponovo sastati u oktobru i novembru. Konačni tekst nacrta biće završen krajem novembra i biće predstavljen na Vladi radi usvajanja teksta.

III) Službenici za rodnu ravnopravnost na nivou opština

Oni podnose izveštaje o svom radu Agenciji za rodnu ravnopravnost, preko Sektora za rodnu ravnopravnost pri Ministarstvu za lokalnu upravu i administraciju. Agencija će da održava redovne sastanke na svaka tri meseca, sa službenicima zaduženim za oblast rodne ravnopravnosti na opštinskom nivou.

IV) Podela odgovornosti između Agencije za rodnu ravnopravnost i Kancelarije za dobru vladavinu

sada je razjašnjena. Dana 19. jula 2007. godine Stalni sekretar u Kabinetu Premijera doneo je odluku br. 07/5482 o osnivanju Komisije koja ima zadatak da preispita mandat Kancelarije za dobru vladavinu (KDB) i Agencije za rodnu ravnopravnost.

- Na osnovu odluke navedene Komisije izvršena je sledeća podela funkcija između Agencije i Kancelarije: KDB ima savetodavni mandat shodno Uredbi UNMIK-abr.2001/19, dok ARR ima izvršni mandat shodno Zakonu o rodnoj ravnopravnosti br. 2004/18. Na osnovu toga zaključujemo da KDV može da daje savete u pitanjima

Kryeministrit morri vendim, Nr. 07/5482, për themelimin e Komisionit për të shqyrtuar mandatin e Zyrës për Qeverisje të Mirë dhe të Agjencisë për Barazi Gjinore.

- Në bazë të vendimit të Komisionit, ndarja e funksioneve ndërmjet Agjencisë dhe Zyrës bëhet, si vijon: ZQM ka mandat këshillëdhënës në bazë të Rregullores së UNMIK-ut Nr. 2001/19, ndërsa ABGJ ka mandat ekzekutiv në bazë të Ligjit për Barazi Gjinore 2004/18. Prandaj, mund të konkludojmë se ZQM mund të ofrojë këshilla për çështje gjinore nëse kjo kërkohet nga ABGJ.
- 5) Gjithashtu, dëshirojmë të ju informojmë se Qeveria e Kosovës është duke e përgatitur raportin e parë zyrtar për Konventën mbi Eliminimin e të gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave. Agjencia për Barazi Gjinore është duke koordinuar procesin.

Në përfundim, dëshirojmë të shfrytëzojmë këtë mundësi për t'ju falënderuar për përkrahjen tuaj për punën e Agjencisë dhe shpresojmë në bashkëpunim të mëtutjeshëm.

Sinqerisht,

Shqipe Krasniqi
Ushtruese e Detyrës së Kryeshefes
Ekzekutive të Agjencisë për Barazi
Gjinore/ZKM

V.Ecuria e Procesit për Hartimin e Programit për Barazi Gjinore

Mirela Muça-Koordinatorja në procesin e hartimit të PKBGJ-së

Programi i Kosovës për Barazi Gjinore është një dokument strategjik i cili synon të paraqesë situatën e grave dhe burrave në Kosovë, si dhe të japë rekomandime të cilat adresojnë problemet që lidhen me këtë situatë. Dokumenti është në përputhje të plotë me Strategjinë e Planit Zhvillimorë të Kosovës si dhe me përpjekjet ndërkombëtare për përmirësimin e statusit të grave në shoqëri.

Në këtë kuptim Programi i Kosovës për Barazi Gjinore do të jetë ngushtësisht në përputhje me "Deklaratën e Pekinit" dhe "Planin për veprim për Arritjen e Barazisë Gjinore në Kosovë", "Objektivat e Mijëvjeçarit", Ligjin për Barazi Gjinore",

decision-making with the participation and consultation of all actors as well as to get the consensus of the entire society.

KPGE main objective – The purpose of KPGE is to improve the lives of women in Kosovo, sustainable development at all areas through promotion and strengthening the position of women in the Kosovo society. KPGE was selected as a mechanism to achieve the Millennium Goal Objectives, to accomplish objectives determined in the Kosovo Development Strategy and Plan, to implement the Standards Plan as well as to accomplish duties set out by the European Union for our country and society.

KPGE objectives are:

- To analyze the socio-economic position of women and men in Kosovo, by focusing on their access to decision-making, economy, employment, health, education and social services;
- To search, find and mobilize financial, material and human resources in order to draft efficient policies for successful and balanced realisation of objectives set out in this program;
- To draft a plan of real and detailed measures for the achievement of mid-term and long-term objectives;
- To built a system of indicators to monitor and assess progress as well as to review actions in compliance with the present situation or with developing initiatives in the country.

Methodology and Action Plan – Actors involved in the process and institutions

The process of KPGE drafting was assessed as an important process by the Government and for this reason this document will be a product of an interactive and comprehensive process ensuring the participation of organisations at central and local level, civil society, individuals with important contribution in various areas as well as our international partners.

The drafting of the KPGE is an initiative of the Government of Kosovo, an initiative with a political and social consensus. With the decision of the Prime Minister, on 6 June 2007, institutions to realise the process were established, as follows:

- (I) Steering Council
- (II) Working Groups' Coordinators
- (III) 6 Working (Technical) Groups
- (IV) Coordination Unit

rodova, ako to od nje zatraži ARR.

V) Želim još da Vas obavestim da Vlada Kosova upravo priprema svoj prvi zvanični izveštaj o Konvenciji Ujedinjenih nacija o uklanjanju svih oblika diskriminacije prema ženama. Agencija za rodnu ravnopravnost koordiniše rad u tom procesu.

Na kraju želim da iskoristim ovu priliku da Vam još jednom zahvalim za podršku koju ste dali radu ove Agencije i unapred se radujem nastavku uzajamne saradnje.

Uz srdačan pozdrav,
[Potpis]
Shqipe Krasniqi, vršilac dužnosti
izvršnog direktora
Agencije za rodnu ravnopravnost pri
Kabinetu Premijera

Dostaviti: g. Renco Davidi Šef LOEC u
Prištini

Kopije: g. Agim Čeku, Premijer Kosova
g. Fitim Krasnići, Stalni sekretar pri
Kabinetu Premijera
g. Šenol Muharemi, Izvršni direktor,
ARR, Kabinet Premijera

V Proces za izradu Programa za ravnopravnost polova

Mirela Muça-Koordinatorica u procesu izrade KPRP-a

Kosovski program za ravnopravnost polova je strateški dokument čiji je cilj da predstavi situaciju žena i muškaraca na Kosovu, kao da da preporuke koje tretiraju probleme vezane za ovu situaciju. Dokument je u potpunom skladu sa Strategijom Razvojnog plana Kosova, kao i sa međunarodnim nastojanjima za poboljšanje statusa žena u društvu.

U tom smislu, Kosovski Program za ravnopravnost polova biće u potpunom skladu sa "Pekingšom deklaracijom" i "Akcionim planom za ostvarivanje ravnopravnosti polova na Kosovu", "Ciljevima Milenijuma", Zakonom o ravnopravnosti polova, Konvencijom o eliminisanju svi oblika nasilja prema ženama", kao i šire zasnovan na Konvenciju o ljudskim pravima.

Proces kroz koji prolazi izrada dokumenta nastoji da bude sadržajan i sveobuhvatan. Kao takav, ovaj proces traži da ovom dokumenti obezbedi koncenzus celokupnog društva radi podizanja i poboljšanja položaja žena

Konventën për Eliminimin e të gjitha formave të Dhunës ndaj Grave”, si dhe gjerësisht i mbështetur në Konventën për te Drejtat e Njeriut.

Procesi nëpërmjet të cilit po kalon hartimi i dokumentit, tenton të jete pjesëmarrës dhe gjithë përfshirës. Si i tillë ky proces, kërkon të siguroje këtij dokumenti konsensusin e të gjithë shoqërisë për ngritjen dhe përmirësimin pozitës së gruas në shoqërinë Kosovare. Gjithashtu, PKBGJ kërkon të nxisë bashkëpunimin nëpërmjet aktoreve të përfshirë në këtë proces: pushteti qendror, pushteti lokal, shoqërisë civile dhe vetë komunitetin, për të marrë vendime që do të jenë në përputhje me nevojat dhe prioritetet e grave në çdo fushë të jetës. Veç të tjerash, procesi i hartimit PKBGJ synon instalimin e praktikave demokratike për të realizuar vendimmarrje me pjesëmarrjen dhe konsultimin e të gjithë aktoreve si dhe për të marre konsensusin e të gjithë shoqërisë.

Objektivi kryesor i PKBGJ - Qëllimi i PKBGJ është përmirësimi i jetës së gruas në Kosovë, zhvillimi i qëndrueshëm në të gjitha fushat, nëpërmjet promovimit dhe forcimit të pozitës së gruas në shoqërinë Kosovare. PKBGJ është zgjedhur si një mekanizëm për arritjen e Objektivave të Mijëvjeçarit, për realizimin e objektivave të vendosura në Strategjinë Zhvillimore të Kosovës, Implementimin e Planit të Standardeve si dhe përmbushjen e detyrave që Bashkimi Evropian ka vendosur përpara vendit dhe shoqërisë.

Objektivat e PKBGJ janë:

- Te analizojë situatën socio-ekonomike të grave dhe burrave në Kosovë, duke u përqendruar në qasjen e tyre në vendimmarrje, ekonomi, punësim, shërbimet shëndetësore, arsimore e sociale.
- Të kërkojë, të gjeje dhe të mobilizojë burimet financiare, materiale dhe njerëzore për të hartuar politika efikase për realizimin me sukses dhe në mënyrë të balancuar objektivat e vendosura në këtë program.
- Te hartojë një plan masash reale dhe të detajuar për arritjen e objektivave afatmesme dhe afatgjate.
- Te ndërtojë një sistem indikatorësh për monitorimin dhe vlerësimin e progresit si dhe rishikimin e veprimeve në përputhje me situatën aktuale ose me iniciativa zhvilluese në vend.

(V) Program Drafters

Activities realised in the drafting of KPGE

Activity 1

Definition of actors involved in the drafting process

The way it was realised

- GEA, as the process coordinator, has made a thorough analysis of potential actors. Apart from information provided by governmental organisations, an important contribution was given by our international partners and organisations, UNMIK and OSCE. The purpose of the analysis of actors was to identify appropriate actors to be involved in the KPGE drafting process.

Product

- Working Groups approved by the Prime Minister

Activity 2

Process launch

The way it was realised

- A number of activities and advocating meetings concerning the process supported by the Deputy Prime Minister Lutfi Haziri. These activities aimed at informing the public for the initiative of the Government to draft the KPGE as well as to promote participation in the process;
- Official commencement of the process was made on 11 September 2007 under the Gender Equality Agency.

u kosvskom društvu.. Takodje, KPRP zahteva da podstiče saradnju izmedju aktera uključenih u ovom procesu: centralne vlasti, lokalnih vlasti, civilnog društva i same zajednice za donošenje odluka koje će biti u skladu sa potrebama i prioritetima žena u svakoj oblasti života. Pored ostalog, proces izrade KPRP-a nastoji uvodjenje demokratskih praksi radi ostvarivanja odlučivanja uz učešće i konsultaciju svih aktera, kao i za dobijanje koncenzusa celog društva.

Glavbi cilj KPRP – Cilj ovog KPRP-a je poboljšanje života žena na Kosovu, održiv razvoj u svim oblastima, putem promovisanja i jačanja položaja žena u kosovskom društvu. KPRP je izabran kao mehanizam za ostvarivanje ciljeva Milenijuma, za ostvarivanje ciljeva postavljenih u Razvojnoj strategiji Kosova, implementaciju Plana standarda kao i za ispunjavanje zadataka koje je Evropska Unija postavila pred zemljom i društvom.

Ciljevi KPRP-a su:

- Da analizira socio-ekonomsku situaciju žena i muškaraca na Kosovu, uz koncentrisanje na njihovom pristupu odlučivanju, ekonomiji, zapošljavanju, zdravstvenim, obrazovnim i socijalnim uslugama.
- Da traži, pronadje i mobilizuje finansijske, materijalne i ljudske resurse za izradu efikasne politika u cilju uspešne i balansirane realizacije ciljeva postavljenih u ovom programu.
- Da izradi detaljan Plan realnih mera za ostvarivanje srednjoročnih i

Metodologjia dhe Plani i veprimit - Aktoret e përfshirë në proces dhe institucionet

Procesi për hartimin e PKBGJ-së është vlerësuar nga Qeveria si shumë i rëndësishëm, për këtë arsye është synuar që ky dokument të jetë produkt i një procesi interaktiv dhe gjithë përfshirës i cili siguron pjesëmarrjen e organizatave në nivel qendror dhe lokal, shoqërinë civile, individë me kontribut të rëndësishëm në fusha të ndryshme, si dhe partnerët tanë ndërkombëtarë.

Hartimi i PKBGJ është iniciativë e Qeverisë së Kosovës, iniciativë që ka pasur konsensusin politik dhe social. Me vendim të Kryeministrit janë aprovuar me datë 06 Qershor 2007, institucionet nëpërmjet të cilave do të realizohet ky proces:

- (I) Këshilli Drejtues
- (II) Koordinatorët e grupeve të punës
- (III) 6 grupe punuese (teknike)
- (IV) Njësitë koordinuese
- (V) Draftuesit e Programit

Aktivitetet e realizuara për hartimin e PKBGJ-së

Aktiviteti 1.

Përcaktimi i aktereve të përfshirë në procesin e hartimit.

Si është realizuar

- ABGJ si koordinator i procesit ka bërë një analizë të hollësishme të akterëve potencial. Përveç informacionit të siguruar nga organizatat qeveritare, një mbështetje të rëndësishme kanë dhënë në këtë aktivitet edhe organizatat dhe partnerët tanë ndërkombëtarë UNMIK dhe OSBE. Qëllimi i analizës së akterëve është të identifikojë akterët më të përshtatshëm për tu përfshirë në procesin e hartimit të PKBGJ.

Produkti

- Grupet e punës të miratuara nga Kryeministri

Aktiviteti 2.

Lansimi i procesit

Si është realizuar

- Një seri aktivitetesh dhe takimesh avokuese lidhur me procesin i mbështetur nga zv. Kryeministri Lutfi Haziri. Këto aktivitete kanë pasur si qëllim informimin e publikut për iniciativën e Qeverisë për hartimin e PKBGJ si dhe për të nxitur pjesëmarrjen në proces.
- Hapja zyrtare e procesit u bë me 11

With an aim of having an open and interactive process, around 150 participants were invited, including representatives of institutions and others from various areas;

- The process was opened by the Chairman of the Steering Council, Mr. Zet Sadiku, who presented Government's initiative to draft the KPGE;
- M. Muça-Process Coordinator presented the steps planned for an open and correct process;
- This meeting was moderated by Shqipe Krasniqi, Acting Chief Executive Officer of the Gender Equality Agency.

Product: Commencement of the process marks the initiation of work

Activity 3

Preparatory meetings

The way it was realised

- GEA has organised a one day meeting with members of the working groups to discuss the methodology and the action plan for the realisation of the process.

Product: Members of the working groups were informed of the calendar, steps envisaged and the action plan.

Activity 4

Working Groups' Meetings

The way it was realised

- During the period 10 September – 20 October, 12 meetings of the working groups were held. At the same time, individual meetings with experts and specialists of various fields were also held;
- These meetings and the working groups resulted in a description and analysis of the situation of women and men in Kosovo as well as to set out objectives and the system of indicators to be used to monitor objectives. Working groups' members were active not only during the meetings by providing materials and analysis in various areas but also assisted in compiling a draft document at this stage;
- Working groups were moderated by process coordinators.

Product: 12 full-day meetings of the working groups. A concept on the content of the document was produced. Program objectives were articulated. Monitoring indicators' system was defined.

dugoročnih ciljeva.

- Da izradi sistem indikatora za nadgledanje i procenu progressa, kao i preispitivanje aktivnosti u skladu sa aktuelnom situacijom ili sa razvojnim inicijativama u zemlji.

Metodologjia i Akcioni plan – Aktori uključeni u Procesu i institucije

Proces izrade KPRP-a ocenjen je od strane Vlade kao vrlo značajan, zbog toga se nastojilo da ovaj dokument bude proizvod jednog interaktivnog i sveobuhvatnog procesa koji obezbeđuje učešće organizacija na centralnom i lokalnom nivou, civilnog društva, pojedinaca sa značajnim doprinosom u raznim oblastima, kao i naših međunarodnih partnera.

Izrada KPRP-a je inicijativa Vlade Kosova, koja je imala politički i socijalni konzenzus. Odlukom Premijera od 06 juna 2007 godine određene su institucije preko kojih će se ostvariti ovaj proces, a to su:

- (I) Upravni odbor
- (II) Koordinator radnih grupa
- (III) 6 radnih (tehničkih) grupa
- (IV) Koordinaciona jedinica
- (V) Izradjivači Programa

Ostvarene ektivnosti za izradu KPRP-a

Aktivnost 1.

Utvrđivanje aktera uključenih u procesu izrade.

Kako je ostvarena?

- ARP, kao koordinator procesa uradila je detaljnu analizu potencijalnih aktera. Osim obezbeđenih informacija od vladinih organizacija, značajnu podršku pružile su u ovoj aktivnosti i međunarodne organizacije i naši međunarodni partneri UNMIK i OEBS. Cilj analize je identifikacija najpogodnijih aktera za uključivanje u procesu izrade KPRP-a.

Produkt

- Radne grupe koje je odobrio Premijer

Aktivnost 2.

Uvodjenje procesa

Kako je ostvarena?

- Čitav niz aktivnosti i susreta anamirinja u vezi sa procesom uz podršku zam. Premijere Lutfija Hazirija. Ove aktivnosti imale su za cilj informisanje javnosti o inicijativi Vlade za izradu KPRP-a kao podsticanje učešća u

shtator 2007 nën kujdesin e Agjencisë për Barazi Gjinore. Me qëllim që të zhvillohet një proces i hapur dhe interaktiv u ftuan të marrin pjesë rreth 150 pjesëmarrës, përfaqësues të institucioneve dhe fushave të ndryshme.

- Procesi u hap nga kryesuesi i Komitetit Drejtues z. Izet Sadiku, i cili prezantoi iniciativën e Qeverisë për hartimin e PKBGJ.
- M. Muça-koordinatore e procesit prezantoi hapat e planifikuar për një proces të hapur dhe korrekt.
- Ky takim u moderua nga Sh. Krasniqi-UD Kryeshefe Ekzekutive e ABGJ-së.

Produkti: Hapja e procesit e cila shënon fillimin e punës

Aktiviteti 3

Takime përgatitore

Si është realizuar

- ABGJ ka organizuar takim një ditore me anëtarët e grupeve punuese për të diskutuar metodologjinë dhe planin e veprimit për realizimin e procesit.

Produkti : Anëtarët e grupeve punuese janë njohur me kalendarin, hapat e parashikuar për tu ndjekur dhe planin e veprimeve

Aktiviteti 4

Mbledhjet e grupeve të punës

Si është realizuar

- Gjatë periudhës 10 Shtator -20 Tetor janë mbajtur mbledhjet e grupeve punuese (12 takime), në të njëjtën kohë janë realizuar takime individuale me ekspertë dhe specialistë të fushave të ndryshme
- Këto takime dhe grupet e punës kanë rezultuar me një përshkrim dhe analize të situatës së grave dhe burrave në Kosovë si dhe me përcaktimin e objektivave dhe sistemin e tregueseve që do të përdoren për monitorimin e objektivave. Anëtarët e grupeve punuese kanë qenë aktiv edhe jashtë këtyre takimeve nëpërmjet materialeve dhe analizave të bëra në fusha të ndryshme dhe kanë ndihmuar në hartimin e një drafti të dokumentit deri në këtë stad.
- Grupet e punës janë moderuar nga koordinatore të procesit.

Produkti: 12 takime një ditore me grupet e punës. Është ideuar përmbajtja e dokumentit. Janë artikuluar objektivat e programit. Është përcaktuar sistemi i indikatorëve të monitorimit

Activity 5

Data Collection and Processing

- Process Coordinator assisted in collection, processing and analysing data in order to come up with a situation description. These data were collected from analysis and studies conducted by local and international organisations as well as administrative sources.

Working groups are working to identify KPGE financial sources.

VI. Promotion of the legal provision, Article 3, paragraph 3.2, with the slogan "40% only"

Due to 17 November elections, Gender Equality Agency, with an aim of promoting legal provisions concerning gender equality, commenced a campaign for the representation of women at legislative, executive and judicial levels as well as public institutions.

This representation percentage, 40%, for gender, is guaranteed by the Gender Equality Law: **Article 3, paragraph 3.2: Equal participation of women and men, according to Article 3.1, is achieved in cases when gender participation in institutions, bodies or levels of authority is 40%.**

VII. GEA and Convent on Elimination of all Forms of Discrimination against Women -CEDAW

- On the basis of GEA Work Plan for 2007 and GEA priorities – professional capacity building, exchange of experiences and information, and awareness raising – GEA has continued with a series of training on **CEDAW and its Application in National Legislation**". During this period, two workshops were held in the Municipal Assembly of Skenderaj, on 9 October 2007, and Municipal Assembly of Shtime, on 18 October 2007.
- Directorate on Legislation held a training organised with the Initiative of the Gender Equality Office in MA of Gjakova, on 28 June 2007, on **Gender Equality Law, its implementation and Convent on Elimination of all Forms of Discrimination against Women (CEDAW), its application in Kosovo legislation**

procesu.

- Zvanično otvaranje procesa učinjeno je 11 septembra 2007 pod nadzorom Agencije za ravnopravnost polova. Sa ciljem da se odvija jedan otvoren i interaktiv proces pozvani su da učestvuju 150 učesnika, predstavnici raznih institucija i oblasti.
- Proces je otvorio predsedavajući Upravnog Komiteta g. Izet Sadiku, koji je predstavio inicijativu Vlade za izradu KPRP-a.
- M. Muça-koordinatorka procesa predstavila je planirane korake za otvoren i korektan proces.
- Moderatorica ovog procesa bila je gdjca Š. Krasnići- v.d Izvšna načelnica ARP-a.

Produkti: Otvaranje procesa što označava početak rada.

Aktivitetnost 3

Pripremi susreti

Kako je ostvarena?

- ARP je rganizovala jednodnevni susret sa članovima radnih grupa radi diskutovanja o metodologiji i Akcionom planu za ostvarivanje procesa.

Produkt: Članovi radnih grupa upoznati su sa kalendarom, predviđenim koracima koje treba slediti i Akcionim planom.

Aktivivnost 4

Sastanci radnih grupa

Kako je ostavrena?

- Tokom perioda 10 septembar -20 oktobr održani su sastanci radnih grupa (12 susreta), istovremeno ostavreni su pojedinačni susreti sa stručnjacima i specijalistima raznih obalsti.
- Ovi susreti i radne grupe rezultirale su opisom analize situacije žena i muškaraca na Kosovu kao i utrdjivanjem ciljeva i sistemom pokazatelja koji će se koristiti za nadgledanje ciljeva. Članovi radnih grupa bii su aktivni i van ovih susreta sa materijalima i analizama uradjenih u raznim oblastima i pomogli su na izradi nacrtu dokumenta do ovog nivoa.
- Moderatorori ardnih grupa bili su koordinatorka procesa.

Produkt : 12 jednodnevni susreta sa radnim grupama. Dat je idejni sadržaj dokumenta. Utvrđeni su ciljevi programa. Utvdjen je sistem indikatora

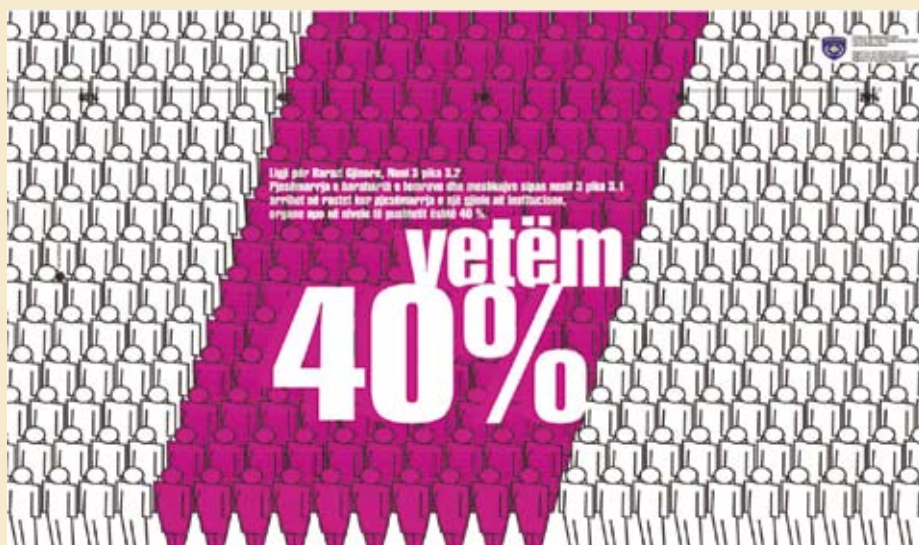
Aktiviteti 5

Mbledhja e të dhënave dhe përpunimi

- Koordinator i procesit ka ndihmuar në mbledhjen, përpunimin dhe analizën e të dhënave për të bërë një përshkrim të situatës. Këto të dhëna janë marrë nga analiza dhe studime të bëra nga organizata vendore dhe ndërkombëtare si dhe nga burime administrative. Grupet e punës po punojnë në identifikimin e burimeve të financimit të PKBGJ-së

VI. Promovimi i dispozitës ligjore neni 3 pika 3.2 me moton vetëm 40%

Me rastin e Zgjedhjeve të 17 Nëntorit, Agjencia për Barazi Gjinore me qëllim të promovimit të dispozitave Ligjore që promovojnë Barazinë Gjinore, ka filluar fushatën për përfaqësimin e gruas në nivelet e pushtetit ligjvënës, ekzekutiv, gjyqësorë dhe institucione publike. Kjo përqindje e përfaqësimit prej 40% të njërës gjini garantohej me Ligjin për Barazi Gjinore: Neni 3 pika 3.2. Pjesëmarrje e barabartë e femrave dhe meshkujve sipas nenit 3.1 arrihet në rastet kur pjesëmarrja e një gjinie në institucione, organe apo në nivele të pushtetit është 40%.

- CEDAW - "States that have ratified the Convention are obliged to submit before the CEDAW Committee, with acts under the UN Committee on Women Status, an initial report one year after ratification and periodical reports every four years, with details on the implementation of Convention and the general state of women in respective countries" GEA has published a **Summary of Applicable Legislation Promoting and Protecting Gender Equality in Kosovo**

VIII. Comments to the Draft Law on Pension and Invalid Insurance

Pursuant to Gender Equality Law, Article 5, paragraph b, GEA proposes to the

za nadgledanje

Aktivnost 5

Prikupljanje i obrada podataka

- Koordinator procesa pomogao je na prikupljanju, obradi i analizi podataka radi opisivanja situacije. Ovi podaci dobijeni su iz naliza i studija koje se uradile domaće i međunarodne organizacije kao i iz administrativnih izvora. Radne grupe rade na identifikaciji izvora za finansiranje KPRP-a.

VI. Promovisanje zaknske odredbe, član 3 tačka 3.2 pod motom 40%

Povodom Izborâ od 17 novembra, Agjencia za ravnopravnost polova, u cilju promovisanja zakonskih propisa koji promovishu ravnopravnost polova, započela je kampanju za predstavljanje žena na nivoima zakonodvane, izvršne i sudske vlasti i u javnim institucijama. Ovaj procenat predstavljanja od 40% jednog pola garantuje se Zakonom o ravnopravnosi polova: **Član 3 tačka 3.2. Ravnopravno učešće žena i muškaraca prama članu 3.1 ostvavuje se u slučajevima kada učešće jednog pola u institucijama, organima ili nivoima vlasti iznosi 40%.**

VII. ARP i Konvencija o elaminisanju svih oblika diskriminacije premaa ženama -CEDAW

- Na osnovu Plana rada KPRP-a, za 2007 godinu i prioriteta ARP-a –

VII. ABGJ dhe Konventa Për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Gruas - CEDAW

- Bazuar në Planin e Punës të ABGJ-së, për vitin 2007 dhe në prioritetet e ABGJ-së - ngritja e kapaciteteve profesionale, shkëmbimin e njohurive dhe informatave dhe ndërjegjësimin ABGJ ka vazhduar me ciklin e Trajnimeve **Konventa CEDAW dhe aplikimi i saj në legjislacionin vendor**” Gjatë kësaj periudhe kohore janë mbajtur dy punëtori: në Kuvendin Komunal të Skenderajt dt 09.10.2007, dhe Kuvendin Komunal të Shtimes me dt 18.10.2007.
- Drejtoria për Legjislacion ka realizuar trajnimin e organizuar me Inicativën e nga Zyrtares për Barazi Gjinore në KK të Gjakovës me dt 28 Qershor 2007, me titull **Ligji për Barazi Gjinore, Implementimi tij dhe Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Gruas (CEDAW), aplikimi i saj në Legjislacionin Kosovar.**
- CEDAW - “Shtetet të cilat e kanë ratifikuar Konventën obligohen të paraqesin në Komitetin e CEDAW, që vepron në kuadër të Komisionit të OKB-së për Statusin e Grave –KSG, raportin fillestar një vit pas ratifikimit, dhe raporte periodike çdo katër vite ku detajohet ecuria e tyre në zbatimin e Konventës dhe gjendja e përgjithshme e grave në vendin e tyre”.

ABGJ ka botuar publikimin: **Përmbledhja e Legjislacionit në Fuqi qe Promovon dhe Mbron Barazinë Gjinore në Kosovë**

Government and Ministries the drafting and amendments to laws and regulations as well as the approval of other measures. The duty to implement the Gender Equality Law and to ensure the inclusion of women rights in all existing policies and regulations are specified in Action 89 of the EPAP. Therefore, GEA has prioritized commenting draft laws during the process of drawing up with an aim of harmonizing them with international instruments and EU legislation for the protection of human rights.

One of the draft laws commented from gender point of view, by GEA, is the **Draft Law on Pension and Invalid Insurance**. Draft law on Pension and Invalid Insurance was commented by GEA, from the gender point of view, taking into account the most important regional and international applicable standards on human rights dealing with gender equality and referred in the Constitutional Framework on Provisional Institutions of Self-Government (UNMIK Regulation 2001/19, dated 15 May 2001) as well as European Union legislation.

Comments prepared by the Gender Equality Agency, article by article

General comment: text should take into account gender equality by using “him/her – he/she” instead of “him-he” as it is now.

Article 12 The title of this Article is the same with **Article 10**. According to the Albanian language version it should be “Complementary”.

Article 22 Advisors understand this **Article** only as a way of defining the right not as a function to retire. If this is the right meaning then there is no comment, if not it should be reviewed.

Article 65 Provision 1.2 contains direct

podizanje profesionalnih kapaciteta, razmena znanja i informacija i podizanje svesti, ARP je nastavila sa ciklusom obuka **Konvencija CEDAW i njena primena u domaćem zakonodavstvu**”. Tokom ovog vremenskog perioda održane su dve radionice, i to: u Skupštini Opštine Skenderaj, 09.10.2007, i Skupštini Opštine Stimlje, 18.10.2007.

- Direkcija za zakonodavstvo realizovala je obuku koja je organizovana na inicijativu Službenice za ravnopravnost polova SO Djakovica dana 28 juna 2007, pod nazivom: **Zakon o ravnopravnosti polova, Njegova primena i Konvencija o eliminisanju svih oblika diskriminacije prema ženama (CEDAW), njena primena u kosovskom zakonodavstvu**
- CEDAW - “Države koje su ratifikovale Konvenciju su dužne da podnesu Komitetu CEDAW, koji deluje u okviru Komisije OUN-a za Status žena –KSŽ, početni izveštaj godinu dana nakon ratifikacije, i periodične izveštaje svakih četiri godina u kojima se detaljno prikazuje njihov tok u spovodjenju Konvencije i opšte stanje žena u njihovoj zemlji”.

ARP je izdala publikaciju: **Pregled važećeg zakonodavstva koje promovise i štiti ravnopravnost polova na Kosovu.**

VIII. Komentarisanje Nacrta Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Prema Zakonu o ravnopravnosti polova, član 5. tačka b. ARP predlaže Vladi i ministarstvima izradu, izemenu i dopunu zakona i pravilnika, kao i usvajanje drugih mera;

Zadaci na implementaciji Zakona o ravnopravnosti polova kao i obezbeđenje obuhvatanja prava žena u svim postojećim politikama i zakonodavstvu naznačeni su u tački 89 APEP-s, stoga ARP, kao njen prioritet ima i komentarisanje nacrta zakona tokom procesa njihove izrade u cilju uskladjivanja sa međunarodnim instrumentima i sa zakonodavstvom EU-a o zaštiti ljudskih prava.

Jedan od komentarisanih nacrta zakona sa perspektive polova od strane ARP-a je **Nacrt zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju**.

Nacrt zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju je komentarisano sa perspektive polova od strane ARP-a, imajući u vidu

VIII. Komentimi i Projekt Ligjit për Sigurimin Pensionsal dhe Invalidor

Sipas Ligjit për Barazi Gjinore neni 5. pika b. ABGJ-ja propozon Qeverinë dhe ministrinë për hartimin, ndryshimin dhe plotësimin e ligjeve dhe rregulloreve, si dhe miratimin e masave tjera;

Detyra për implementimin e Ligjit për Barazi Gjinore si dhe sigurimi i përfshirjes së të drejtave të femrave në të gjitha politikatat dhe legjislacionin ekzistues janë specifikuar edhe në pikën 89 të PVPE, prandaj ABGJ-ja si prioritet të saj ka edhe komentimin e projekt-ligjeve gjatë procesit të hartimit të tyre me qëllim të harmonizimit me instrumentet ndërkombëtare dhe me legjislacionin e BE për mbrojtjen e të drejtave të njeriut.

Njëri ndër projekt- ligjet e komentuar nën perspektivën gjinore nga ABGJ-ja është **Projektligji Sigurimin Pensionsal dhe Invalidor**.

Projekt-Ligji për Sigurimin Pensionsal dhe Invalidor është komentuar nën perspektivën gjinore nga ABGJ-ja, duke pasur parasysh Standardet më të rëndësishmë ndërkombëtare dhe rajonale në fuqi për të drejtat e njeriut lidhur me Barazinë Gjinore të referuara në Kornizën Kushtetuese për Vetëqeverisje të Përkohshme (rregullorja e UNMIK-ut, 2001/19 e dt 15 Maj 2001) si dhe Legjislacionit të Bashkimit Evropian.

Komentet e përgatitura nga Agjencia për Barazi Gjinore sipas neneve.

Koment i përgjithshëm: teksti duhet të merr parasysh barazinë gjinore duke përdorur gjithmonë "atij/asaj-ai/ajo" në vend të formulimit 'atij-ai' siç është tani

Neni 12. Titulli i këtij neni është i njëjtë me **nenin 10**. sipas versionit në gjuhën shqipe duhet të jetë "Plotësues"

Neni 33. Këshilltarët e kuptojnë këtë **nen** vetëm si mënyrë e përcaktimit të së drejtës jo si **funksion** për të dal në pension, nëse supozohet se ky është kuptimi i drejtë atëherë nuk ka ndonjë koment, nëse jo duhet të rishikohet.

Neni 65. Dispozita 1.2 duket se përmban diskriminim të drejtpërdrejt në moshë. Duket paksa e vrazhdë të supozohet

age discrimination. It appears rather harsh to assume that people may not be rehabilitated professionally after the age of 50, when most people work up to 65 or 70 years of age..

Article 73 Comment on provision 1.2 is the same as for Article 65.

Article 86 Age limit raises a lot of questions.

Article 132 Refer to Council Directive 97/80/EC, dated 15.12.1997 concerning the burden of proofs in cases of discrimination on gender grounds, in particular Article 4.

Article 163 This Article raises the need for an annex or secondary legislation related to the number of occupations referred.

Article 173 Should be taken into account with regards to the need of protecting personal data and the rights of individuals in this aspect (for personal rights refer to UDHR Article 12, ICCPR Article 17 and ECHR Article 8), in order to ensure that data collection may not be misused or mixed with other bank data but only in the manner provided by law – for example with the Law on Protection of Personal Data. Also, refer to the CoE Convent for the protection of individuals during the automatic processing of personal data (1981) and EU Directive 95/46/EC for the protection of individual with regards to processing of personal data and data movement.

Article 182 paragraph 3: This provision should be from the viewpoint of the right to confidentiality – refer

najzanačajnije važeće međunarodne i regionalne standarde o ljudskim pravima u vezi sa ravnopravnošću polova pozivajući se na Ustavni okvir o privremenom smoupravljanju (Pravilnik e UNMIK-a, 2001/19 od 15 maja 2001) kao i zakonodavstvo Evropske Unije.

Komentari pripremljenih od strane Agencije za ravnopravnost polova, prema članovima.

Opšti komentar: tekst treba da uzeme u obzir ravnopravnost polova upotrebljavajući uvek "njemu/njoj-on/ona" u mesto formulacije 'njemu-on' kao što je sada

Član 12. Naslov ovog člana je isti kao i člana 10. prema verziji na albanskom jeziku treba da bude "Dopunski"

Član 33. Savetnici ovaj član razumeju samo kao način utvrđivanja prava a ne kao funkcije za penzionisanje, ako se predpostavlja da je to pravi smisao onda nema nekog komentara, ako ne, onda treba preispitati.

Član 65. Odredba 1.2 vidi se da sadrži direktnu diskriminaciju po starosti. Izgleda malo grubo da se predpostavlja da ljudi ne mogu da se rehabilituju profesionalno nakon 50 godina starosti kada većina ljudi danas rade do 65-te ili 70 –te godine starosti.

Član 73. Komentar na odredbu 1.2 isti kao i na član 65.

Član 86. Starosna granica postavlja mnoga pitanja.

Član 132. Vidite Direktivu saveta 97/80/EC od 15.12.1997 u vezi sa teretom dokaza u slučajevima diskriminacije po polnoj osnovi, naročito član 4.

Član 163. Ova član ukazuju na potrebu neke dopune ili sekundarnog zakonodavstva u vezi sa odredjenim brojem navedenih poslova.

Član 173 Treba da se uzme u obzir u vezi sa potrebom zaštite ličnih podataka i prava pojedinica u tom smislu (o privatnom parvu vidi UDHR član 12, ICCPR član 17 i ECHR član 8), da bi se obezbedilo da prikupljanje podataka ne može biti zloupotrebjeno ili povezano sa ostalim bankarskim podacima, već samo na način na koji je predviđen zakonom – npr. Zakonom o zaštiti ličnih podataka. Vidi takodje Konvenciju COE-a o zaštiti pojedinaca u automatskom procesuiranju ličnih podataka

se njerëzit nuk mund të rehabilitohen në mënyrë profesionale pas moshës 50 vjeçare kur shumica e njerëzve në ditët e sotme punojnë deri në moshën 65 ose 70 vjeçare.

Neni 73. Komenti për dispozitën 1.2 i njëjtë sikur për nenin 65.

Neni 86. Kufiri i moshës shtrun shumë pyetje.

Neni 132. Shikoni Direktivën e Këshillit 97/80/EC të datës 15.12.1997 lidhur me barrën e provave në rastet e diskriminimit në baza gjinore, posaçërisht Neni 4.

Neni 163. Ky **Nen** thekson nevojën për një shtojcë ose ndonjë legjislacion sekondar lidhur me një numër të punëve të referuara.

Neni 173 Duhet të merret parasysh lidhur me nevojën e mbrojtjes të të dhënave personale dhe drejtave të individëve në këtë aspekt (për të drejtën private shiko UDHR neni 12, ICCPR neni 17 dhe ECHR neni 8), në mënyrë që të sigurohet se mbledhja e të dhënave nuk mund të keqpërdoren ose të ndërlidhen me të dhëna të tjera bankare por vetëm në mënyrën se si është paraparë me ligj – për shembull me ligjin për mbrojtjen e të dhënave personale. Shiko po ashtu Konventën e COE-së për mbrojtjen e individëve në procesimin automatik të të dhënave personale (1981) dhe Direktiva e BE-së 95/46/EC për mbrojtjen e individëve lidhur me përpunimin e të dhënave personale dhe lëvizjen e lirë të këtyre të dhënave.

Neni 182 paragrafi 3: kjo dispozitë duhet të rishikohet në pikëpamjen e të drejtës së fshehtësisë – shikoni komentin për nenin 173 – si dhe sa i përket individëve 'të drejtës për informim dhe miratim të informuar për instrumentet e Këshillit të Evropës, sikurse Rekomandimi R (97)5 lidhur me mbrojtjen e të dhënave mjekësore I datës 13 Shkurt 1997 dhe Rekomandimi R(92)3 Testimin dhe Ngrirjen Gjenetike për qëllime të kujdesit shëndetësor

Neni 203. fjala "Ligj i veçantë". Shtrohet pyetja nëse ky është një ligj ekzistues apo një ligj i ardhshëm?

Neni 218 paragrafi 2 – Fjala "dispozita të veçanta". Për cilat dispozita bëhet fjalë këtu?

Neni 237 Përbërja e takimit të përgjithshëm duhet të ketë parasysh barazinë gjinore, shiko për shembull CEDAW, neni 2e, dhe 7b.

Neni 240, paragrafi – Përbërja e Bordit Menaxhues duhet të ketë parasysh barazinë gjinore, shiko komentin për **nenin 237.**

Neni 259 Organet e fondit duhet të kenë barazi gjinore.

Neni 263 Koment i njëjtë

Neni 298 Emrat e institucioneve duhet

to comment on Article 173 – and with regards to individuals' "right to information and informed approval for instruments of Council of Europe, such as Recommendation R (97)5 concerning protection of medical data, dated 13 February 1997 and Recommendation R (92)3 on Tests and Genetic Freezing for Health Purposes.

Article 203 word "Special Law". This raises the question is it an existing law or are we speaking of a new law?

Article 218 paragraph 2 – Word "special provisions". What provisions is the law referring to?

Article 237 Composition of the general meeting should take into account gender equality, e.g. refer to CEDAW, Article 2e, and 7b.

Article 240 paragraph – Composition of the Management Board should take into account gender equality, see comment on **Article 237.**

Article 259 Fund bodies should take into account gender equality.

Article 263 The same comment.

Article 298 Names of institutions should be fully inserted in the law: Does MLSW stand for Ministry of Labour and Social Welfare?

Article 300 The same comment. Does KPAD stand for Kosovo Pension Administration Department (KPAD)?

Article 301 paragraph 8 – Data mentioned should be protected on the basis of the Law on Protection of Pension Data. Refer to comments on Articles 173 and 182.

Article 354 Posts according to this Article should be open for women and men and should be published as such, in order to encourage experienced and educated women for these posts.

Article 391 Composition of the Craftsmanship Fund should take into account gender equality if possible.

Article 413 Proper attention must be paid to human rights on privacy and protection of personal data. Refer to previous comments.

Article 421 Even if the "state" has an assessment limit – see Article 7, paragraph 1 of the EU Directive 79/7/EC – on the determination of various age limits for men and women. The age limit in this law should be reviewed. From the gender point of view that should be reviewed periodically as stated in Article 7, paragraph 2 of the Directive.

The Right to Privacy

UDHR Article 12

No one shall be subjected to arbitrary interference with his privacy, family, home or correspondence, nor to attacks upon his honour and reputation. Everyone has the

(1981) i Direktiva EU-a 95/46/EC o zaštiti pojedinaca u odnosu na obradu ličnih podataka i slobodnom protoku ovih podataka.

Član 182 stav 3: ovu odredba treba preispitati sa gledišta prava tajnosti – vidite komentar na Član173 – kao i što se tiče pojedinaca 'prava na informisanje i informisano odobrenje o instrumentima Saveta Evrope, kao što je Preporuka R (97)5 u vezi zaštite zdravstvenih podataka od 13 februara 1997 i Preporuka R(92)3 Testiranje i genetsko zamrzavanje u svrhe zdravstvene brige.

Član 203. Reči "Poseban zakon". Postavlja se pitanje da li je to postojeći zakon ili budući zakon?

Član 218 paragrafi 2 – Reči "Posebne odredbe". O kojim se odredbama ovde radi?

Član 237 Sastav opšteg sastanka treba imati u vidu ravnopravnost polova, vidi npr. CEDAW, Član 2e, i 7b.

Član 240, stav – Sastav upravnog borda treba da uzeme u obzir ravnopravnost polova, vidi komentar na **Član 237.**

Član 259 Organi fonda treba da imaju ravnopravnost polova.

Član 263 Isti komentar

Član 298 Nazivi institucija treba da budu potpuni u zakonu: Da li je MPMS (MLSĚ) Ministarstvo rada i socijalne zaštite?

Član 300. Isti komentar. Da li (DPAK) Departman penzijske administracije na Kosovu?

Član 301, stav 8. Ovde navedeni podaci treba da budu zaštićeni Zakonom o zaštiti penzionih podataka, vidi komentare na čl 173 i 182.

Član 354. Pozicije prema ovom članu treba da budu otvorene za žene i muškarce i treba da se objavljuju kao takve sa ciljem da se podstiču iskusne i obrazovane žene da konkurišu za ove položaje

Član 391. Sastav zanatskog fonda treba da bude sa ravnopravnošću polova , ako je to moguće.

Član 413. Adekvatnu pažnju treba posvetiti ljudskim pravima u odnosu na privatnost i potrebnu zaštitu ličnih podataka. Vidi prethodne komentare.

Član 421. Iako "država" ima granicu procene – prema članu 7 stav 1 Direktive EU-a 79/7/EC –o postavljanju različitih starosnih granica za muškarce i žene, starosnu granicu u ovom zakonu treba preispitati. Sa gledišta polova treba ih ispitati i preispitati periodično kao što se navodi u Članu 7 stav 2 Direktive.

Pravo na intimnost

UDHR Član 12

Nikonesmebiti podvrgnut proizvoljnom uplitanju u njegovoj porodičnoj, kućnoj ili dopisnoj intimnosti, ali ni napadima na njegovoj časti i reputaciji. Svako ima

te paraqiten të plotë në ligj: A është MPMS (MLSË) Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale?

Neni 300. Koment i njëjtë. A është DAPK (DPAK) Departamenti i Administratës Pensionale në Kosovë?

Neni 301, paragrafi 8. Të dhënat e përmendura këtu duhet të mbrohen sipas ligjit për mbrojtjen e të dhënave pensionale, shiko komentet për nenet 173 dhe 182.

Neni 354. Pozitat sipas këtij neni duhet të jenë të hapura për femrat dhe meshkujt dhe duhet të publikohen sit ë tilla në mënyrë që të inkurajoj femrat me përvojë dhe të arsimuara për këto pozita.

Neni 391. Përbërja e Fondit të Zanateve duhet të jetë me barazi gjinore nëse është e mundur.

Neni 413. Vëmendje e duhur duhet të kushtohet sa i përket të drejtave të njeriut në privatësi dhe mbrojtje e nevojshme e të dhënave personale. Shiko komentet e mëparshme.

Neni 421. Edhe nëse “shteti” ka një kufi të vlerësimit – sipas nenin 7 paragrafi 1 i Direktivës së BE-së 79/7/EC –për vendosjen e limiteve të ndryshme të moshës për meshkujt dhe femrat, limit i moshës në këtë ligj duhet të rishikohet. Nga këndvështrimi gjinor duhet vihen në pyetje dhe të rishikohen periodikisht sikurse theksohet në nenin 7 paragrafi 2 i Direktivës.

E Drejta në Intimitet

UDHR Nenin 12

Askush nuk duhet t'i nënshtrohet ndërhyrjes arbitrare në intimitetin e tij, familjar, shtëpiak ose korrespondues, por as sulmeve mbi nderin dhe reputacionin e tij. Secili ka të drejt për mbrojtje me ligj kundër ndërhyrjeve dhe sulmeve të tilla.

ICCPR Neni 17

1. askush nuk duhet t'i nënshtrohet ndërhyrjes arbitrare ose të paligjshme me intimitetin e tij, familjen, shtëpinë ose korrespondues, por as sulmeve të paligjshme mbi nderin dhe reputacionin e tij.
2. secili ka të drejtë për mbrojtje me ligj kundër këtyre ndërhyrjeve ose sulmeve.

ECHR Neni 8

1. secili ka të drejt në respekt ndaj intimitetit dhe jetës familjare të tij, shtëpisë dhe korrespondencës.
2. nuk duhet të ketë ndërhyrje nga një autoritet publik në ushtrimin e kësaj të drejte përveç një gjë tillë është në pajtim me ligjin ose është e nevojshme në një shoqëri demokratike në interes të sigurisë kombëtare, sigurisë publike ose mbarëvajtjes ekonomike

right to the protection of the law against such interference or attacks.

ICCPR Article 17

1. No one shall be subjected to arbitrary or unlawful interference with his privacy, family, home or correspondence, nor to unlawful attacks on his honour and reputation.
2. Everyone has the right to the protection of the law against such interference or attacks.

ECHR Article 8

1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.
2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.

State duties according to CEDAW:

CEDAW Article 2e and 7b Article 2

States Parties condemn discrimination against women in all its forms, agree to pursue by all appropriate means and without delay a policy of eliminating discrimination against women and, to this end, undertake.

IX. Activities of Gender Equality Officers - Strategies of Municipal Gender Equality Officers:

With an aim of promoting and expansion of values and practices ensuring gender equality, Gender Equality Officers in three municipalities have drafted Municipal Gender Equality Strategies, which were approved by the Municipal Assemblies of: Skenderaj, Rahovec and Vushtrri.

Municipal Assembly – Gjiilan

Gender Equality Officer in Municipality of Gjiilan has marked 25 November – 11 Days of Activity against Violence on Women. This date was marked with the publication of the awareness raising leaflet, which was distributed to citizens of Gjiilan and, at the same time, at the entrance of Municipal Assembly of Gjiilan a poster was placed, *violence should not be kept in silence.*

pravo na zakonsku zaštitu od takkvh uplitanja ili napada.

ICCPR Član 17

1. niko ne sme biti izložen proizvoljnom ili nezakonitom uplitanju u njegovoj porodičnoj, kučnoj ili dopisnoj intimnosti, ali ni nezakonitim napadima na njegovoj časti ili reputaciji.
2. Svako ima pravo na zakonsku zaštitu od takkvh uplitanja ili napada.

ECHR Član 8

1. Svako ima pravo na poštovanje prema njegovoj intimnosti porodičnog života, kući i dopisivanja.
2. ne treba da postoji uplitanje od strane javnog autoriteta u vršenju ovog prava, osim ako je to u skladu sa zakonom ili je potrebno u jednom demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbednosti, javne bezbednosti ili dobrih ekonomskih tokova u zemlji, radi sprečavanja nemira ili kriminala, zaštite zdravlja i morala, ili radi zaštite prava i slobode drugih.

Zadaci države prema CEDAW:

CEDAW Član 2e i 7b

Član 2

Državne strane osudjuju diskriminaciju protiv žena u svim oblicima, saglasne su da vode sa svim adekvatnim sredstvima i bez odlaganja politiku eliminisanja diskriminacije protiv žena i u tom cilju preduzeće sve

IX. Aktivnosti službenica za ravnopravnost polova - Strategije opštinskih službenica za ravnopravnost polova:

U cilju promovisanja i širenja vrednosti i praksi koje obebeđuju ravnopravnost polova, službenice za ravnopravnost polova u tri opštine izradile su Opštinske strategije za ravnopravnost polova 2007- , koje su usvojile Skupštine opštine: Skenderaj, Orahovac i Vučitrn ,

Skupština Opštine – Gnjilane-

Službenica za ravnopravnost polova u Opštini Gnjilane obeležila je 25 Novembar – 11 dana aktiviranja protiv nasilja nad ženama. Ovaj datum je obeležen objavljivanjem Brošure animiranja, koja je podeljena gradjanima Gnjilana, i istovremeno na ulazu Skupštine Opštine Gnjilane postavljan je Pano sa motom “Pitanje nasilja ne sme biti ućutano”..

të vendit, për parandalimin e trazirave ose krimit, për mbrojtjen e shëndetit dhe moralit, ose për mbrojtjen e të drejtave dhe lirive të të tjerëve.

Detyrat e Shtetit sipas CEDAW:

CEDAW neni 2e dhe 7b

Neni 2

Palët shtetërore dënojnë diskriminim kundër femrave në të gjitha format, pajtohen të ndjekin më të gjitha mjetet e duhura dhe pa vonesë një politikë të eliminimit diskriminimit kundër femrave dhe për këtë qëllim të ndërmarr

IX. Aktivitetet e zyrtareve për barazi gjinore - Strategjitë e zyrtareve komunale për Barazi Gjinore:

Me qëllim të promovimit dhe përhapjes së vlerave dhe praktikave që sigurojnë barazinë gjinore zyrtaret për barazi gjinore në tri Komuna kanë hartuar Strategjia komunale për barazi gjinore 2007-, të cilat janë aprovuar nga Kuvendi Komunal : Skenderaj, Rahovec dhe Vushtrri, **Kuvendi Komunal – Gjilan**- Zyrtarja për Barazi Gjinore në Komunën e Gjilanit ka shënuar 25 Nëntorin – 11 Ditët e Aktivizmit Kundër Dhunës ndaj Gruas. Kjo datë është shënuar me publikimin e Fletushkës sensibilizuese, e cila u është shpërndarë qytetarëve të Gjilanit, dhe njëkohësisht në hyrje të Kuvendit Komunal Gjilan është vendosur një Pano, çështja e dhunës nuk guxon të heshtet .

X. Agjencia për Barazi Gjinore Partneriteti me Organizatat ndërkombëtare dhe OJQ-të vendore

Duke u bazuar në Planin e Punës të ABGJ-së për vitin 2007 lidhur me ngritjen e kapaciteteve të mekanizmave për barazi gjinore, në bashkëpunim me UNDP-në ka organizuar trajnimin dy ditor në Shkup për zyrtaret për barazi gjinore në nivelin komunal: **Iniciativa për Integrimin e çështjeve gjinore në rrjedhat e përgjithshme të shoqërisë.** Trajnimi si objektiv kryesor kishte analizën e dokumenteve nën perspektivën gjinore, metodologjinë e hartimit të dokumenteve si dhe aktoret që duhet të përfshihen në procesin e analizës. Në këtë trajnim nga një prezantim të shkurtër të punës së tyre kishin zyrtaret komunale për barazi gjinore nga pesë rajonet :Prishtina,Pr

X. Gender Equality Agency – Partnership with International Organisations and Local NGO's

On the basis of GEA Work Plan for 2007 on capacity building of gender equality mechanisms, in cooperation with UNDP, GEA has organised a two-days training in Skopje for Gender Equality Officers at the local level: **Initiative for the integration of gender issues in the general flow of society.** The main objective of the training was to analyze documents from the gender point of view, methodology of drafting documents as well as on actors to be involved in the analysis process. At this event, short presentations were made by Municipal Gender Equality Officers from five regions: Prishtina, Prizren, Mitrovica, Peja, and Gjilan. This training session was opened by the UNDP Representative Mr. Frode Mauring and GEA CEO Shqipe Krasniqi.

X. Agjencia za ravnopravnost polova Partnerstvo sa medjunarodnim organizacijama i domaćim NVO-ima

Na osnovu Plana rada ARP-a za 2007 godinu u vezi sa podizanjem kapaciteta mehanizama za ravnopravnost polova, u saradnji sa UNDP-om, organizovana je dvodnevna obuka u Skoplje za službenice za ravnopravnost polova na opštinskom nivou: **Inicijativa za integrisanje pitanja polova u opšte tokove društva.** Glavni cilj obuke bila je analiza dokumenata sa perspektive polova, metodologija izrade dokumenata, kao i akteri koji treba da se uključe u procesu analize. Na ovoj obuci, kraće predstavljanje o njihovom radu imale su opštinske službenice za ravnopravnost polova iz pet regiona: Priština, Prizren, Mitrovica, Peć i Gnjilane. Ovu sesiju obuke otvorili su predstavnik UNDP-a, g. Frode Mauring i gdjica Shqipe Krasniqi IN ARP-a. **Advocacy Training And Resource Center (ATRC) u saradnji sa WSSI/**

izreni, Mitrovica, Peja, dhe Gjilani. Ky sesion trajnimi u hap nga përfaqësuesi i UNDP-së, Zt. Frode Mauring dhe KE Shqipe Krasniqi e ABGJ-së.

Advocacy Training And Resource Center (ATRC) në bashkëpunim me WSSI/UNDP kanë organizuar trajnim dy ditorë, 5-6 Nëntor 2007, për Zyrtaret Komunale për Barazi Gjinore. Trajnimi ishte fokusuar në drejtim të ngritjes së kapaciteteve nga fusha e barazisë gjinore, dhe të ndërgjegjësimit me qëllim të luftimit të dhunës në baza gjinore. Po ashtu ky trajnim u ofroi atyre instruksione praktike se si ti aplikojnë njohuritë e fituara në punën e tyre të përditshme, dhe të jenë efektive në luftimin e fenomenit të dhunës në baza gjinore. Fillimisht u prezantua koncepti i përgjithshëm i të drejtave të njeriut për tu specifikuar më tutje në çështjet gjinore respektivisht të drejtat e grave. Prezent ishin edhe përfaqësuesit e UNDP-së. Pjesëmarrëset e Trajnimit morën nga një certifikatë pjesëmarrjeje. Rekomandimet e pjesëmarrëseve ishin:

- Të plotësohen zbrazësitë në Legjislacionin vendor që promovon çështjet gjinore
- Roli i zyrtareve për barazi gjinore të jetë më i specifikuar
- Në Komuna duhet të themelohen Zyrat për Barazi Gjinore
- Zyrtaret për Barazi Gjinore kanë nevojë për përkrahje më të madhe nga Kuvendi Komunal
- Zyrtareve për Barazi Gjinore duhet tu jepen më tepër kompetenca

XI. Lyp Hise... Gjen Sherr" film dokumentar,

Agjencia për Barazi Gjinore, ka bashkë financuar Filmit Dokumentar Lyp Hise, Gje sherr të regjisorit Ilir Mirena. Tematike e këtij filmi ishte : Trajtimi i trashëgimisë së fermave në Kosovën e sotme e cila e mbytur mes dogmave morale dhe mundësive të pashfrytëzuar juridike shpesh herë është e detyruara të heq dorë nga trashëgimia e pranuar legalisht, për shkak të respektimit të dokeve lokale.

Dokumentari në mënyre të hollësishme trajton temën se çfarë mund t'i ndodh një femre – qoftë vajzë, grua, nënë – në kontekstin e të drejtës në trashëgimi, Çka nënkuptohet me të drejtën e barabartë në trashëgimi në Kosovën e pasluftës? Sidoqoftë, zakonet e vjetra të derivuara prej të ashtuquajturit Kanuni i Lek Dukagjinit - një formë patriarkale e së drejtës - janë ende në masë të madhe

Advocacy Training and Resource Centre (ATRC) in cooperation with WSSI/UNDP has organised a two-days training on 5 and 6 November 2007 for Municipal Officers on Gender Equality. Training was focused on capacity building in the area of gender equality and raising the awareness with an aim of fighting violence on gender basis. Also, this training has provided them with practical instructions on how to apply the knowledge gained on daily basis and to be effective in fighting the phenomenon of violence on gender basis. Initially, the general concept of human rights was presented in order to specify further gender issues, women rights respectively. UNDP representatives were also present at this training. Recommendations deriving from participants were, as follows:

- To fill in the gaps in national legislation promoting gender equality;
- To have a more specified role of Gender Equality Officers;
- To establish Gender Equality Offices in Municipalities;
- Gender Equality Officers need greater support from their respective Municipal Assemblies;
- Gender Equality Officers should be given more competencies.

XI. Lyp Hise... Gjen Sherr" (Ask for a share... find trouble) – documentary film

Gender Equality Agency has co-financed the Documentary Film "Lyp Hise, Gje sherr" directed by Ilir Mirena. Subject of this film was: Treatment of women inheritance in Kosovo today, who are suppressed between moral dogmas and unemployed legal opportunities, which made them to withdraw from legal inheritance, due to the observance of local customs.

Documentary addresses, in detail, the subject of what may happen to a woman - a girl, wife, mother - in the context of the right to inheritance? What is meant with the equal right of inheritance in the postwar Kosovo? However, old customs derived from the so-called Kanuni i Lek Dukagjinit - a form of patriarchal right - are still largely applicable. Even though there is some room to speak of differences in relation village-city, when we speak of inheritance this concept

UNDP organizovali su dvodnevnu obuku trajnim, 5-6 novembra 2007, za opštinske službenice za ravnopravnost polova. Obuka je bila posvećena podizanju kapaciteta iz oblasti ravnopravnosti polova i podizanju svesti u cilju suzbijanja nasilja na polnoj osnovi. Takodje, ova obuka pružila je njima praktične instrukcije o tome kako da primenjuju njihova znanja stečenih u njihovom svakodnevnom radu, i da budu delotvorne u borbi protiv pojave nasilja po polnoj osnovi. U početku predstavljen je opšti koncept ljudskih prava da bi se dalje specifikovala pitanja polova, odnosno prava žena. Prisutni su bili i predstavnici UNDP-a. Učesnici Obuke dobili su uverenje o učestvovanju. Preporuke učesnika bile su:

- Popuniti praznine u domaćem zakonodavstvu koje promoviše pitanja polova
- Uloga službenica za ravnopravnost polova da bude specifikovanija
- U opštinama potrebno je osnivati kancelarije za ravnopravnost polova
- Službenice za ravnopravnost polova imaju potrebu za veću podršku od strane Skupštine Opštine
- Službenicama za ravnopravnost polova treba dati više nadležnosti

XI. Lyp Hise... Gjen Sherr" dokumentarni film,

Agencija za ravnopravnost polova, sufinansiralaje Dokumentarni film "Lyp Hise, Gje sherr" režisera Ilira Mirene.

Tematika ovog filma bilo je : Tretiranje nasledja žena na današnjem Kosovu ,koje bivajući izmedju moralnih dogmi i neiskorišćenih pravnih mogućnost, često puta su primorane da odustanu od legalno prihvaćenog nasledja zbog poštovanja lokalnih običaja.

Ovaj dokumentarac detaljno tretira temu o tome šta se može dogoditi ženi- bila ona devojka, žena, ili majka u pogledu prava na nasledje. Šta se podrazumeva jednakim pravom na nasledje na poslertanom Kosovu? U svakom slučaju, stari zakoni koji su izvod takozvanog Kanona i Ljeke Dukadjinija – jedna patrijarhalna forma prava – još uvek se u velikoj meri primenjuju. Mada se može govoriti o nekim razlikama u nijansama na relaciji selo- grad, kada je u pitanju pravo žena na nasledje, ipak ovaj koncept ostaje nedodirljiv i neizmenjen.

Primenjivo pravo na nasledje ostaje jedno pravo, koje retko, a u većini slučajeva

të aplikueshme. Edhe pse mund të flitet për disa dallime në nuanca në raportin fshat – qytet kur është fjala për të drejtën e femrave në trashëgimi prapë se prapë ky koncept mbetet i pacenuar dhe i pandryshuar.

E drejta e aplikueshme në trashëgimi mbetet një e drejtë e cila rrallë, e të shumtën kurrë nuk përdoret. Ekzistenca e tij formale si e drejtë mund të kuptohet më parë si një lloj kurthe morale, të cilat nëse vendosin ta shfrytëzojnë atë të drejtë do ti ekspozohen akuzave të ndryshme nga familja, farefisi, dhe shoqëria e gjerë.

Ky fenomen i ekzistencës të së drejtës faktike në njërin anë dhe të drejtës së fuqishme zakonore në anën tjetër, flet shumë për gjendjen aktuale të së drejtës ligjore prej shumicës së popullsisë në Kosovë, ku Kanuni i Lekë Dukagjinit, i patentuar shekuj më parë, mbetet ende, funksionon si rregullator moral i qetësisë në shoqëri. I.Mirena

Promovimi i filmit dokumentarë “ Lyp Hise Gjen Sherr ”, u realizua me mbështetjen te UNDP- WSSI, me date 14 Dhjetor 2007 ne Teatrin ODA.

Portret - Shqipe Zogiani

Femra dhe sporti në Kosovë

Nezaqete Rukovci –Zyrtare për Barazi Gjimore në MKRS

Shqipe Zogiani është një emër i madh i sportit që ka filluar ecjen e parë në vitet më të rënda të sportit kosovar atëherë kur nuk kishte mundësi të ushtrohej nëpër palestra .Një dekadë të tërë sikurse edhe sportistët e profileve tjera edhe karateistët ushtruan e vepruan në kushte shumë të vështira .

Mori pjesë në shumë gara të karatesë që janë organizuar nga Tokio deri në Amerikë . Puna dhe mudi i saj u qëndisën me shumë medalje të arta . Shqipja në vitin 2000 arriti medaljen e Kampiones së Botës në kategorinë absolute Aktualisht është menagjere e sporteve luftarake, në Departamentit e Sportit të Ministrisë së Kulturës Rinisë dhe Sportit. Përpiqet që njohuritë dhe shkathtësitë e fituara t'i bartë edhe ndër brezat e rinj.

Në pyetjen sa është e kënaqur me pjesëmarrjen e femrave në sport duke pasur parasysh faktin se pjesëmarrja e tyre në këtë fushë është mezi 19 % , pjesëmarrje kjo jashtëzakonisht e ulët.

remains undeniable and unchangeable. The applicable right to inheritance remains a right which is very rarely or never used. Its formal existence, as a right, may be taken as a moral trap, and when used may expose themselves to various accusations from the family, relatives and society in general.

This phenomenon of factual right on one hand and of the strong common right on the other, speaks for the present state of legal rights in the majority of Kosovo's population, where Kanuni i Lekë Dukagjinit, patented centuries ago, still remains and functions as a moral regulation for peace in society. I. Mirena Promotion of documentary film “ Lyp Hise Gjen Sherr ”, was realised with the support of UNDP- WSSI, on 14 December 2007 in theatre ODA.

Portrait - Shqipe Zogiani

Women and sports in Kosovo

Nezaqete Rukovci – Gender Equality Officer in MCYS

Shqipe Zogiani is a great name of sports marking the first steps of difficult years of Kosovo sport at the time when she could not train in proper halls. An entire decade, just like athletes of other sports, karate trainings were conducted in very difficult circumstances.

She participated at many karate competitions organised from Tokyo to

nikada ne koristi.. Njeno formalno postojanje kao prava pre se može shvatiti kao jedna vrsta moralne klopke, tako da ako žene odluče da korисти to pravo biće izložene raznim optužbama od strane porodice, rodjaka i šireg društva. Ovaj fenomen postojanja faktičkog prava na jednoj strani, i snažno običajnog prava na drugoj strani, govori mnogo o aktuelnom stanju zakonskog prava kod većine stanovništva na Kosovu, gde Konon Ljeke Dukadjinija, koji je patentiran pre nekolicio vekova, opstaje još uvek , funkcioniše kao moralni regulator mira u društvu. I.Mirena

Promovisanje dokumentarnog filma “Lyp Hise Gjen Sherr”, realizovan je uz podršku UNDP- WSSI, dana 14 decembra 2007 u Pozorište ODA.

Portret - Shqipe Zogiani

Žena i sport na Kosovu

Nezaqete Rukovci – Službenica za ravnopravnost polova u MKOS

Shqipe Zogiani je veliko sportsko ime, koja je prve korake učinila u najtežim godinama kosovskog sporta kada nije bilo mogućnosti da se vežba u sportskm halama. Čitavu deceniju, kao i sportisti ostalih profila, karatistisu vežbali i delovali u vrlo teškim uslovima.

Učestvovala je na mnogim takmičenjima u karateu koje su organizovane od Tokija do Amerike. Njen

Ajo shpreh keqardhjen për pjesëmarrje kaq simbolike të femrave në sport sidomos viteve të fundit. "Përderisa para dhe pas lufte ne mund të krenoheshim se në sportin e karatesë pjesëmarrja e femrave ishte e barabartë me meshkujt, kjo përçindje viteve të fundit ka marrë tatëpjetën si rezultat i mbështetjes së pamjaftueshme institucionale dhe mos krijimi i kushteve adekuate për trajnim në sport në përgjithësi.

Megjithatë Shqipja përmend një ndryshim pozitiv që shihet në sportin e karatesë ku femrat janë të barabarta me meshkujt. Është për t'u çmuar shembulli i Federatës së Karatesë në Kosovë e cila në vazhdimësi ka bërë licencimin e trajnereve por edhe të refereve femra. Karateja ka mjaft femra të licencuara që kanë të drejtën të hapin shkolla të karatesë apo klube, tani më varet vetëm nga përkushtimi dhe shkathtësitë e tyre.

Kjo nuk vlen edhe për sportet tjera. Drejtuesit e federatave në Kosovë duhet të ndjekin këtë shembull të Federatës së Karatesë, dhe të punojnë më shumë në drejtim të aftësisimit të kuadrove nëpërmjet vijimit të seminareve brenda dhe jashtë vendit. Po ashtu një fakt me rëndësi është edhe hartimi i politikave dhe programeve që duhen të kenë mbështetje buxhetore për krijimin kushteve të volitshme për angazhimin e femrave në sport.

Kontribut të çmueshëm në këtë drejtim mund të jap edhe Fakulteti i Kulturës Fizike i cili duhet të punoj ngushtë me federatat në mënyrë që të përgatisin kuadro të reja që do ta avancojnë sportin femëror në Kosovë.

Paragjykimet për pjesëmarrjen e femrave në sport askush nuk mund t'i luftoj më mirë se Shqipja e cila me shoqet e saja Marigona Beadini, Fatmire Hyseni, Hamide Ibrahim, Mirlinda Sopi, Tringë Qerreti, Kaltrina Krasniqi, Ermira Statovci, **Kaltrina Smajli**, Gentiana Karpuzi, Viedita Velju të cilat shkëlqyen në imazhin e sportistes-gruas kosovare në Tokio, Gjermani, Ukrainë, Gjeorgji, Hungari, Turqi, Qipro, Iran, SHBA.

Këto janë ikonat e reja të sportit kosovarë që inkurajojnë për një qasje të re ndaj sportit në përgjithësi.

United States of America. Her work and efforts brought her a lot of gold medals. In 2000, Shqipe became the World Champion in the absolute category. At present she is a manager of martial arts at the Department of Sports within the Ministry of Culture, Youth and Sports. She is trying to convey her experiences and skills to youth.

Asked, how satisfied she is with the participation of women in sports, taking into account that their participation in this area is only 19%, she expressed her regrets for this low and symbolic participation of women in sports, in particular during the recent years. "While before and after the war we were proud with karate, the participation of women was equal to men, but in the recent years this percentage has dropped dramatically because of the lack of institutional support and failure to establish proper conditions for training for sports in general.

Nevertheless, Shqipe mentioned a positive change in the sports of Karate, because of the equality of women and men. The example of the Kosovo Karate Association is to be highly appreciated, which has continuously licensed women trainers and judges. Karate has a lot of licensed women with the right to open karate schools or clubs and now it's up to their commitment and skills.

This is not the case with other sports. Heads of other associations in Kosovo should follow the example of the Karate Association and should do more towards capacity building through seminars within and outside Kosovo. Also, another important element is the drafting of policies and programs which require budgetary support for the creation of proper conditions for the engagement of women in sports.

Appreciated contribution to this end may be provided by the Faculty of Physical Culture, which should work closely with all associations in order to prepare athletes that would advance women sports in Kosovo.

Prejudices for the participation of women in sports can not be better fought than with the actions of Shqipe, who with her friends Marigona Beadini, Fatmire Hyseni, Hamide Ibrahim, Mirlinda Sopi, Tringë Qerreti, Kaltrina Krasniqi, Ermira Statovci, **Kaltrina Smajli**, Gentiana Karpuzi, Viedita Velju glittered in the image of Kosovo women-athletes in Tokyo, Germany, Ukraine, Georgia, Hungary, Turkey, Cyprus, Iran, USA.

These are the new icons of Kosovo sports encouraging a new access towards sports in general.

rad i trud krunisani su mnogim zlatnim medaljama. Shqipja je 2000 godine osvojila medalju Svetske šampionke u apsolutnoj kategoriji. Aktuelno je menadžerka za borilačke sportove u Departmanu za sport Ministarstva kulture, omaldine i sporta. Zalaže se da stečena znanja i veštine prenese i medju mladim generacijama.

Na pitanje koliko je zadovoljna učešćem žena u sportu, s obzirom na činjenicu da njihove učešće jedva dostiže 19 %, učešće koje je vrlo nisko, njoj je žao zbog tako simboličnog učešća žena u sportu, naročito poslednjih godina. "Dok smo pre rata mogli da se ponosimo time što je učešće žena u sportu karatea bilo jednako sa muškarcima, ovaj procenat je poslednjih godina krenuo nizbrdo kao rezultat nedovoljne institucionalne podrške i nestvaranja adekvatnih uslova za treninge u sportu uopšte..

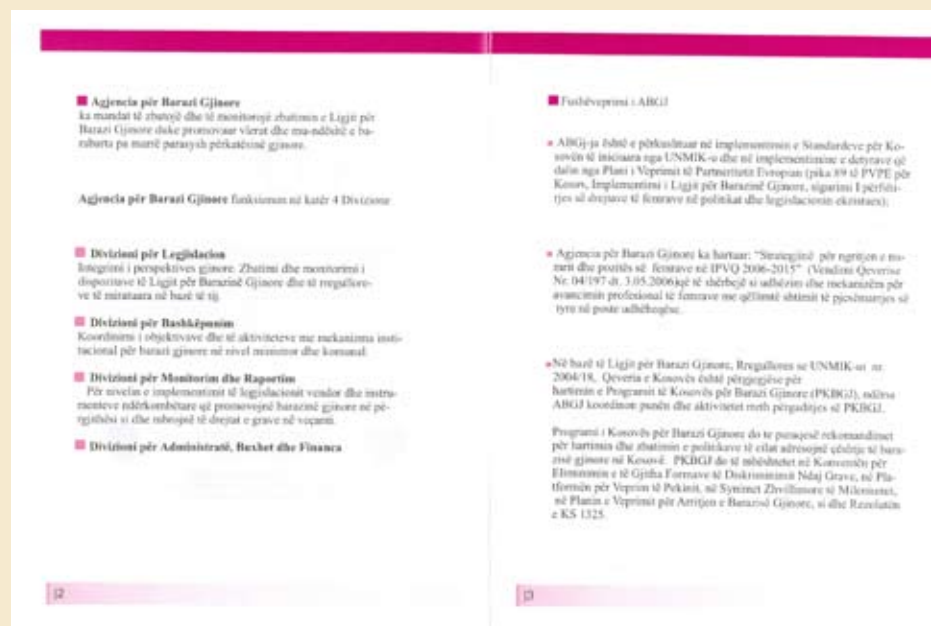
Iapak, Shqipja navodi pozitivnu promenu koja je vidljiva u sportu karatea gde su žene ravno pravne sa muškarcima. Za pohvalu je primer Karete saveza Kosova, koji je stalno licencirao trenere, ali i sudije žene. U karateu ima dosta licenciranih žena koje imaju pravo da otvaraju škole ili klubove karatea. Sada sve zavisi od njihovog posvećenja i njihovih veština.

Stvari tako ne stoje i sa drugim sportovima. Čelnici kosovskih saveza treba da slede ovaj primer Karate saveza i da rade više u pravcu osposobljavanja kadrova putem pohadjanja seminara unutar zemlje i van nje. Takodje važna činjenica je i izrada politika i programa kojima je potrebna budžetska podrška radi stvaranja povoljnih uslova za angažovanje žena u sportu.

Čenjen doprinos u tom pravcu može dati i Fakultet za fizičku kulturu koji će tesno saradivati sa savezima radi pripremanja novih kadrova koji bi unapredili ženski sport na Kosovu.

Predrasude o učešću žena u sportu niko ne može suzbiti bolje nego Shqipja sa njenim drugaricama Marigona Beadini, Fatmire Hyseni, Hamide Ibrahim, Mirlinda Sopi, Tringë Qerreti, Kaltrina Krasniqi, Ermira Statovci, **Kaltrina Smajli**, Gentiana Karpuzi, Viedita Velju koje su blistale u imidžu kosovske sportistkinje-žene u Tokio, Nemačkoj, Ukraini, Gruziji, Madjarskoj, Turskoj, Kipru, Iranu, SAD-u.

To su nove ikone kosovskog sporta kje podstiču na nov pristup prema sportu uopšte.

Ky vëllim është përgatitur nga:

Agjencia për Barazi Gjinore në Zyrën e Kryeministrit

Mbikëqyrja editoriale:

Shqipe Krasniqi, ud. Kryeshefe Ekzekutive në ABGJ/ZKM

Redaktor:

Shqipe Krasniqi, ud. Kryeshefe Ekzekutive në ABGJ/ZKM
 Violeta Kurti, Shefe e Divizionit për Bashkëpunim në ABGJ/ZKM
 Edi Gusia, Zyrtare e Lartë për Bashkëpunim ABGJ/ZKM

Perkthimi:

TRANKOS Consulting
 Tel: +381 38 542 455
 Fax: +381 38 542 455
 admin@trankos.com

www.ks-gov.net

Të drejtat e botimit i takojnë
 Agjencisë për Barazi Gjinore në Zyrën e Kryeministrit

Ligji për Barazi Gjinore, Neni 3 pika 3.2
Pjesëmarrja e harabartë e femrave dhe meshkujve sipas nenet 3 pika 3.1
arrihet në rastet kur pjesëmarrja e një gjinie në institucione,
organe apo në nivele të pushtetit është 40 %.

vetëm
40/0